

ÚJ KELET

FÜGGETLEN HETILAP - ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: DR. MARTON ERNŐ ז"ל

24 oldal ■ 12.00 sekel, Eiláton 10,50 sekel ■ 20604. szám ■ 2015. május 7. csütörtök ■ 5775. ijar 18.

KOALÍCIÓS MEGBESZÉLÉSEK: KÉTSÉGEK AZ UTOLSÓ PILLANATIG Rövid időn belül lehet, hogy újra választunk

Egy nappal az államelnöktől koalíció-alakításra kapott kéthetes meghosszabbítás lejárta előtt a Bájit hájehudi (Zsidó otthon) párt megszakította a megbeszéléseket a Likuddal, és felhatalmazta a párt vezetőjét, Naftali Bennett-et személyes tárgyalások kezdeményezésére Binjámin Netanjáhuval.

A nemzeti-vallásos Bájit hájehudi párt azt várja el vezetőjétől, hogy keményítsen csatlakozási feltételein, és azok elutasítása esetén a párt vonuljon ellenzékbe. Nir Orbach, a Bájit hájehudi főtitkára a párt számára további fontos, befolyással bíró minisztériumot követelt a már nekik ígért közoktatási és mezőgazdasági minisztériumokon kívül.

Kedd esti hírek szerint a Bájit hájehudi párt az igazságügyi tárcát is követeli, Ájelet Sákéd számára, ezt a minisztériumot azonban Netanjáhu a maga pártja, a Likud számára kívánja fenntartani.

Bennett-ék kifogásolták, hogy Netanjáhu a vallásügyi minisztériumot a keleti-ortodox SASZ pártnak adta, és ugyane párt alá rendelte a vallási bírósá-

ságokat (batéj-din rabanim) is.

A Likud azzal vádolja a Bájit hájehudi pártot, hogy a választásokon kapott mandátumai számához (8) képest túlzott követelésekkel lép fel: Netanjáhu már nekik ígérte a közoktatási, a mezőgazdasági, a kultúra- és sportminisztériumokat, a telepítési hatóság vezetését, és a törvényhozási bizottság (váádát chuká, chok umispát) elnökségét is. Ezen kívül jelentősen megemelték a közoktatás költségvetését, és több százmillió sékelt juttattak a nemzeti-vallásos intézményeknek.

• Hétfőn este megállapodás született Binjámin Netanjáhu és Árje Deri között, ezzel a keleti-ortodox SASZ párt a következő Likud-kormány koalíciós partnere lett.

A megegyezés értelmében Árje Deri áll a Gazdasági- és a Periféria- (A Negev és Galilea) fejlesztési minisztérium élén, és a Vallási ügyek minisztériumát is a SASZ alá rendelik, bár nem világos, hogy kit neveznek ki e minisztérium élére.

A nemzeti-vallásos Naftali Bennett (Bájit hájehudi) nyomása miatt a sok vitát kiváltó áttérési törvény (chok hágijur) a miniszter-

elnöki hivatal döntési jogkörébe tartozna.

A SASZ még két miniszterhelyettesi hivatalt is kap, valamint a Kneszet közoktatási bizottságának a titkárát is a SASZ nevezheti ki.

• Avigdor Lieberman, a Jiszráél Béjtenu (Izrael az otthonunk) párt elnöke visszaadta a külügyminiszteri tárcát, miután úgy döntött, hogy pártja nem csatlakozik a következő Netanjáhu-kormányhoz, és ellenzékbe vonul.

A nemzeti-jobboldali Jiszráél Béjtenu frakcióülésén Lieberman elmondta: bár megtarthatta volna a külügyi tárcát, számára ennél fontosabbak az elvi szempontok. A közismerten jobboldali szemléletű politikus kifogásolta Netanjáhunak az ortodox SASZ és az askenázi-ortodox Jáhádut háTorá pártokkal kötött egyezményeit. Véleménye szerint a következő kormány a jelenleg körvonalazódó összetétele miatt „maga a megtestesült megalkuvás”, és nem fogja képviselni a nemzeti tábor álláspontját.

További kifogása, hogy a küszöbön álló törvényhozás eltünteti a Jiszráél Béjtenu törvényjavaslatát, amely a nemzeti önrendelkezés jogát kizárólag a

zsidóknak adta volna meg Izrael Államban, szerinte az új kormány nem lesz eléggé erélyes a Hamasszal szemben, és nem szorgalmazza eléggé az építkezéseket a kelet-jeruzsálemi zsidó lakónegyedekben.

Avigdor Lieberman a választásoknak tett engedmények miatt is elutasította az újonnan alakuló kormányban való részvételt, mert az oroszok szavazói számára fontos betérési könnyítésben nem tudna szóhoz jutni, és az ultraortodox fiatalok kötelező katonai szolgálata ügyében sem hallathatná hangját kellő mértékben.

• Binjámin Netanjáhu miniszterelnöknek legkésőbb szerda estig kell bejelentenie Reuven Rivlin államelnöknek a kormányalakítás tényét. Ha azonban Lieberman kihátrálása után Bennett is felmondaná a koalíciót, Reuven Rivlin elnök Jichak Hercogot, a Mácháné Hácioni párt vezetőjét bízna meg kormányalakítással – akinek Netanjáhunál is gyengébb esélyt valószínűsítenek egy kormányképes koalíció megalakítására.

Ezesetben pedig nem maradna más, mint megismételt parlamenti választás kiírása.

Halmos László

G.A.L. - Marcovich ápolás, gondozás

Magyarul és románul beszélő metapeletek legnagyobb közvetítő irodája
Ápolónők Izraelből, Magyarországról és Erdélyből.

Tel.: 03/504-0052, 054/446-5010

**EHETI
LAPSZÁMUNKBÓL:**

- * Függetlenségi nap Budapesten (3. oldal)
- * Kis foci, nagy szemtelenség (4. oldal)
- * Himmler, mint zsidómentő (6. oldal)
- * Magyarország barátaivá tenni (7. oldal)
- * Én minden koncertbe belehalok (8. oldal)
- * Mindenhol vannak jó emberek (10. oldal)
- * Negatív retus (11. oldal)
- * Igazi hősök (12. oldal)
- * (Meg)csal a papagáj (13. oldal)
- * Dan Reisinger, Izrael büszkesége (15. oldal)

**HIRDETÉS ÉS ELŐFIZETÉS
ÜGYEKBE HÍVJA
GEORG EDRI**

A 050/534-5041-ES TELEFONSZÁMON.

9771565391001

19

07/05/2015

ש"ס"פ"ט"ו

A KOALÍCIÓ SÚLYOS MILLIÁRDOKAT JELENT A KÖLTSÉGVETÉSben

Amint az várható volt, Netanjáhu a hárédi (ultraortodox) pártok gyakorlatilag minden koalíciós követelésének engedett: a hárédi jesivák számára egymilliárd (ezermillió) sékelt irányoztak elő, a hárédi (és ezzel együtt a beduin) nagycsaládok megemelt összegű gyermektámogatása május 1-től két és félmilliárdba fog kerülni az államkasszában, Kahlon (Kulánu párt) követelése, a sorkatonák havi illetményének az emelése egymilliárdba.

A hárédi fiatalok sorozásában is kompromisszum született.

Visszaállítják az úgynevezett Nahari-törvény hatályosságát is, amelynek értelmében a helyhatóságok kötelessége támogatni a nem-állami hárédi oktatási intézményeket is: ez mintegy 200 millió sékel évente.

Jáir Lapid (Jés Átid) beleegyezni látszik a ha-

rédi iskolatámogatás támogatásába, ha azokban a Talmud-Tóra tanítás mellett bevezetik az alapvető műveltséghez szükséges tantárgyak oktatását is, mint a modern héber és az angol nyelv, az algebra-matematika és a tudományos alapok oktatását.

A kiadási oldalhoz természetesen hozzájárulnak a megnövelt védelmi kiadások: az új F35-ös repülőgépek, a két új tengeralattjáró, a rakétavédelem folytonos fejlesztése.

Mindezek egyetlen agorával sem járulnak hozzá a javakat termelő gazdaság segítségéhez, fejlesztéséhez.

Mose Kahlon jogot kapott minden olyan döntés megvétózásához, amely a bíróság hatáskörét csökkentené.

Ugyancsak Kahlon követelése nyomán emelik majd a befektetési szándékkal vásárolt

második, harmadik stb. lakás vételárának az adóját.

Netanjáhu teljesíti a SASZ követelését is: kötelezni fogja magát az alapvető élelmiszerek értéktöbblet-adójának (máám) az eltörlését, ami 1,2 milliárd sékeltől fosztja meg az államkincstárat.

A SASZ további koalíciós feltétele, hogy az állami telkeken megkezdett építkezési projektek 5 százaléka olcsó, közösségi célú lakás legyen: ez évente 650 millió sékeles kiadást jelent az államnak.

A leendő pénzügyminiszter, Kahlon feladata lesz előteremteni az alaposan felduzzasztott költségvetés fedezetét. Pártjával, a Kulánu párttal megkötött egyezség szerint a kétéves költségvetést az őszi ünnepek után, október hónapban fogadják el. **Halmos László**

Etióp zsidók tüntettek Jeruzsálemben és Tel-avivban Reuven Rivlin: „Hibát követtünk el, nem figyeltünk egy közösség panaszaira.”

Több mint ötvenen megsebesültek, amikor összecsapás tört ki a rendőri erőszak ellen tüntetők és a rohamrendőrség között Tel-Avivban vasárnap este. A tüntetők azt követelték, hogy vonják felelősségre azokat a rendőröket, akik egy etióp katonát megverték annak ellenére, hogy az az izraeli hadsereg egyenruháját viselte.

A videó, amely azt mutatja, hogy két izraeli rendőr ver egy színes bőrű katonát, óriási felháborodást váltott ki Izraelben. Csütörtökön az etióp közösség Jeruzsálemben tüntetett, vasárnap többezren vonultak a Rabin térre, Tel-Avivban. Nemcsak az etióp zsidó közösség tagjai tüntettek, csatlakoztak hozzájuk baloldali jogvédő szervezetek is, melyek elvetik a rendőrök brutális fellépését a színes bőrűekkel szemben.

Az etiópok előbb délután békés felvonulással lezárták az Ajalon autópályát, a város legfontosabb főútját, majd a városháza előtti térre vonultak. Ott a tüntetés ötödik órájában többen közülük megpróbáltak behatolni a városházára, amit a felsorakozott rohamrendőrök megakadályoztak.

Az egyre erőszakosabbá vált tömegből üvegekkel, kövekkel és más tárgyakkal dobálták a rendőröket, akik könnygázzal és hanggránátokkal oszlatták a demonstrálókat. Tíznel is több rendőr megsebesült, sok tüntetőt letartóztattak.

Johanán Daninó, rendőrfőkapitánya a tízes tévécsatorna esti híradójának úgy nyilatko-

zott, már többször tárgyalt az etióp közösség vezetőivel, s megígérte nekik, hogy a jövőben mindent elkövet, hogy a rendőrség ne alkalmazzon hátrányos megkülönböztetést velük szemben.

Daninó azt is kifejtette, hogy a baj valójában sokkal mélyebb, és nem csak a rendőrség munkáján kell változtatni, hanem az etióp zsi-

dók izraeli befogadását, beilleszkedését kell megreformálni.

Hétfőn Netanjáhu miniszterelnök fogadta az etióp közösség képviselőit, és azt a kiskatonát, akit a rendőrök korábban megverték.

Az etióp zsidók tüntetéseire reagálva megszólalt Reuven Rivlin államelnök is. – Nem figyeltünk oda egy közösség panaszaira. Hibát követtünk el ezzel – hangsúlyozta a politikus.

Etiópiából a zsidók a nyolcvanas és kilencvenes években érkeztek meg Izraelbe, az utolsó etióp zsidót csoportot, 450 főt néhány éve fogadta be Izrael. A régi és újonnan érkezett falassák beilleszkedése annak ellenére nehezen történik, hogy az állam családonként 100 ezer dollárt költött az integrációs programra. A közösségi szálláson eltöltött hónapok után,

amikor a héber nyelvvel és az izraeli kultúrával ismerkedtek a falassák, az állam további anyagi segítséggel járult hozzá a nagy kulturális különbségek áthidalásához. Sok etióp család kapott lakást, és gyermekeik oktatását, egészségügyi ellátását is teljes egészében az állam állta. Bár a már Izraelben született mintegy 20 ezer etióp gyökerű szabre jól beszél héberül, de csak egyharmaduk éri el az átlagos szintet az olvasási és szövegértési felmérésekben. A gyerekek 72 százaléka a szegénységi küszöb alatt élő családból származik. A középiskolába került falassák csupán 32 százaléka jut el az érettségiig. Az alacsony képzettség miatt az etióp zsidó közösségben nagyon magas a munkanélküliség, a 25-55 év közötti felnőttek mintegy fele dolgozik csak, általában alacsony persztízű munkakörökben. A frusztrált felnőttek között magas a családon belüli erőszak és az öngyilkosság aránya.

Hiába sikerült néhányuknak kitörni a gettóból, van már etióp származású izraeli szépségkirálynő, énekesnő, modell, sőt diplomata is, a falassák előtt még nagyon hosszú út áll az igazi beilleszkedés eléréséig.

EHSz

70 évvel ezelőtt ért véget a II. világháború

Nagyszabású rendezvény keretében emlékeznek meg a lágerek felszabadításáról és a Zsidó Brigádról

70 évvel ezelőtt, 1945 május 8-án véget ért a II. világháború Európában. Felszabadultunk a lágerekből, és egy földcsúszamlás peremén találtuk magunkat. Kerestük az utat hova, merre tartsunk. Kerestük a talajt a lábunk alá. Kerestük a mieinket, bár tudtuk, hogy akikkel együtt mentünk oda, már rég nincsenek velünk, de talán ha mégis megmaradtak valahol.

Kerestük a kezdetünket egy végnélküli emberáradat kellős közepén. A háború utáni Európa országújtjai roskadásig megteltek az ideoda jövőkkel gyalog, teherautón, vonatton, határzónákon keresztül mindenféle nációk tömegével. Otthonból el, vagy oda vissza.

Mi pedig lézengtünk közöttük eleinte gyengén, betegen, bizonytalanul s aztán felocsudva arra, hogy életben maradtunk, élni akartunk. Minden áron. Fialok voltunk. Túléltek halálunkat és folytatni akartuk a túlélést. Megérni a holnapot, a rákövetkezőt, az évet, a jövőt!

Megértük a holnapot, a holnapokat, és most itt a jövőnk. A múltunkban.

Eleinte nehéz volt. Nagyon nehéz. Családi tűzhely után kellett nézni, mert mindenki odaveszett. És kenyeret keresni, gyerekeket nevelni, de legelsőnek a hazát szolgálni. Az Ősházat. Izraelt. Aki ezt választotta, és idejött hogy egy talpalattnyi föld legyen a lába alatt ahonnan nem viszik el! Ide Erebe, mert ez volt az egyetlen biztosíték arra, hogy sorsát a

jövőben önmaga egyengeti. Életünk hajtóerejét, minőségét az ország sorsa dominálta.

A háború 1939. szeptember 1-én tört ki. Szelét felfogva sietve bezárták augusztus 25-én a 21. Cionista Kongresszust, amely Genfben ülésezett. A tagok szétszéledtek az égtáj minden irányába. Cháim Weitzman, a Kongresszus elnöke kérésére Mose Sertok Sárét a Szochnut Politikai Osztályának vezetője egyenesen Londonba utazott. Közölte velük a Cionista Szervezet ajánlatát, és készségét mozgósítani a szabad világ zsidó fiatalságát, és Erec Jisrael katonakorú lakosságát az angol hadseregbe, háború esetén. Ez volt az első lépés - alapkötetétel - a Zsidó Brigád felállításához.

Erec Jisrael, Palesztina akkor még a Brit Mandátum Fennhatósága alá tartozott, arabbarát politikával. A kormánykörök, a vezérkar vonakodott, elutasító magatartást tanúsított az ereci héber lakosság irányába. A bevonult önkénteseket a Szövetséges Hadvezetőség egységeibe osztották be.

A változás Churchill - Weitzman harmadik találkozásánál állott be. Weitzman ezt mondta Churchillnek: „...zsidó egységekkel, zászlókkal és jelvényekkel akarunk az angolok mellett Berlinig harcolni.”

Az ereci jishuv önkénteseiből (36 ezer) alakult Zsidó Brigád a normandiai partraszállás után állították fel (1944.6.6.) Egyenesen

az olasz frontra vezényelték őket. Szembe a német állásokkal. Naponta estek el a harcokban. Sírjaikat Tarvízió észak-olasz város temetőjében látogatjuk, koszorúzzuk.

Amikor a harcok befejeződtek, megkezdődött a Brigád küzdelmének második szakasza, önfeláldozó helytállása, a haláltáborok felszámolása, a megmaradtak felkutatása, összegyűjtése, feltáplálása. Találkozás a testvéreivel. Velünk. Ez a harcok befejezése után kezdődő háború, amelyre egyetlen brigádkatona sem gondolt sorozásánál. Senki nem is sejtette, hogy szemtanúja lesz a pokol e mélységének. Mi pedig a túlélők, mikor megláttuk az uniformisba öltözött zsidó katonák két kék csík közötti Mágén Dávid jelvényvel dekorált ingujját kitört belőlünk a sírás. Akkor először. Mert a lágerekben nem sírtunk. Nem volt könnyünk.

Annak idején, ha valaki a hatalmasok közül felemeli figyelmeztető szavát a pokol aparátusának megteremtői felé, ha csak néha, egyszer-egyszer megzavarták volna olajozott kerekeken gördülő pusztításunkat, ma többen lennénk.

Ez esetben a történelem is másképp íródik. Erről szól majd összefoglaló programja a hetven éves évfordulón, május 13-án, Jeruzsálemben. (A meghívót lásd a lap utolsó oldalán.)

Miron Eszter

FÜGGETLENSÉGI NAP BUDAPESTEN

Azok az izraeliek, akik április utolsó napjait a magyar fővárosban töltötték, nem maradtak le a Függetlenségi Nap eseményeiről. Ellenkezésképp, egy kis szerencsével különbnél külön rendezvényeken vehettek részt, amelyek mindegyike kapcsolódott Izrael Állam megalakulásának 67-ik évfordulójához.

Kezdjük egy pazar színelőadással. A Spinoza-ház zsebszínpadán telt ház mellett láthatta a szerencsés néző (elkapkodták a jegyeket) a Herzl című darabot, amelyet Ann Silberberg és Forgách András írtak. A darab rendezője: Czeizel Gábor. Két zsidóról, Herzl Tivadarról (Makranczi Zalán) és Max Nordauról (Gyabronka József) szól, akik életútja 120 évvel ezelőtt teljesen véletlenül egybefonódott. Mindez azért, hogy ma büszkén elmondhassuk, ez a két magyar zsidó álmodta meg és rakta le annak az or-

szágnak az alapjait, ami, ha akarjátok, nem mese, és amit ma Izraelként ünneplünk.

A következő stáció a Pozsonyi út végén lévő Szent István park volt. Igazi happening, népünnepély, áprilisi majális részesei lehettek az odalátogatók. A Függetlenségi Nap tiszteletére Magyarország Izraeli Nagykövetsége és a Szochnut közösen Izrael Napot rendezett, nagykövetségi beszéd, tánccal, dallal, muzsikával, tombolával, árusítással egybekötve. Gyerekek játszottak, felnőttek, idősek rótták a köröket, többek között azért is, hogy ismerősökre találjanak, és jól kibeszélgessék magukat. Nem volt

ez alól kivétel e sorok írója sem, aki meglepetéssel konstata, hogy amit őta elhagyta Budapestet, az elmúlt 44 év dacára mennyi barátja, ismerőse él ott. A hivatalos ünnepségre kedden, április 28-án este a Vígszínházban került sor. A színház fogadóterme zsúfolásig megtelt a nagy nap tiszteletére, a meghívott vendégek mellett megjelentek a politikai, művészi és a kulturális élet ismert reprezentánsai is. Ilan Mor Izrael magyarországi nagykövete köszöntötte az ünneplőket, majd Balog Zoltán emberi erőforrások minisztere tartott beszédet. Elmondta, gyerekkora a kettős beszéd keretében telt. Anyja arra intet-

te, hogy amit az iskolában tanítanak történelem gyanánt, ne higgye el, apja pedig elvitte Auschwitzba, hogy lássa, hová vezet a fajgyűlölet, mire képes az ember, ha végképp kivetkőzik emberi mivoltából. Megígérte, hogy a magyar oktatásban a zsidóság hangsúlyozottabban fog szerepelni, különös tekintettel a magyar történelemben, kultúrában, tudományban és a művészeti életben betöltött szerepére. Szólt a magyar zsidó Nobel-díjasokról, akik kirekesztésük miatt szülőföldjüktől távol értek el kimagasló sikereket, továbbá kemény szavakkal ítélte el Magyarország holokauszt alatti viselkedését.

A beszédek után színvonalas kultúrprogram következett, és nem hiányzott a minden finomsággal, csomagokkal roszakadásig megrakott ünnepi asztal sem.

PG

(Fotók: Benda Iván)

ÜNNEPI HANGULAT

Az újságíró - jómagam - ülök a számítógépem előtt és azon igyekszem, hogy valami szép, új mondanót ötljek ki a Függetlenségi Napra, Izrael fennállásának évfordulójára. Nem könnyű feladat, a 67-ket ünnepepjük. Aztán kiderül, hogy négyéves unokám kenterbe ver, az övénél szebb gondolatot erre az alkalomra nem lehet kitalálni.

Az autóban ül a székében. A tájat nézi. Egyszerre felkiált:

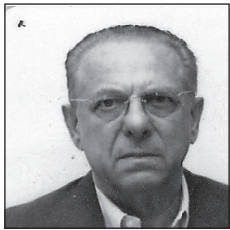
- Mázál Tov virágok! Mázál Tov fák! Mázál Tov házak!

Az anyja megkérdi:

- Tzábár, miért mondasz Mázál Tovot a virágoknak, fáknak, házaknak?

- Mert születésnapjuk van! Születésnapja van Izraelnek!

P.G.

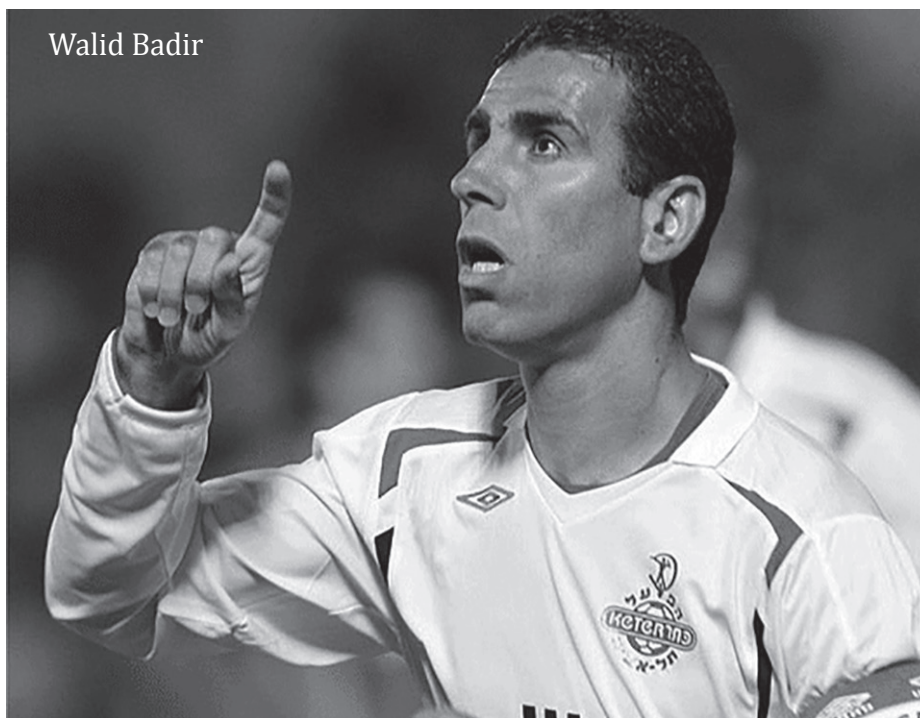

DR. KENDE GYÖRGY:

Kis foci, nagy szemtelenség

Izrael arab polgárai aktív és fontos szerepet játszanak az ország sportjában, és ami a labdarúgósporthoz illik szintén: játékosok, bírók, a szövetség vezetőségében és a lelátókon. Arab sportolók játszanak zsidó csapatokban, és vice versa zsidó játékosok arab települések csapataiban. A legeklebáltabb példa Walid Badir, aki hét évig volt a Hapoel Petach Tikva, öt évig a Makkabi Haifa, majd nyolc éven át a Hapoel Tel Aviv játékosa és csapatkapitánya, a 2013. évi nyugalomba vonulásáig. Ezenfelül tíz éven át (1997-2007) az izraeli válogatott keret állandó tagjaként szerepelt. Badir, mindenhol ahol játszott osztatlanul elnyerte játékosársai, csapata és a nézőközönség szimpátiáját és tiszteletét. Badir csak egy példa a sok közül. Az izraeli bajnokság első ligájában játszik Ihoud Bnei Sakhnin FC (honi pálya Sakhnin Doha stádium), és a második ligában a Makkabi Ahi Nazaret FC (honi pálya Ilut stádium Ilut), mindketten a csoportjukban középcsatárok. A názareti csapat játékosainak egynegyede zsidó, egy brazil, kettő namibiai, egy palesztin illetőségű és a többi izraeli arab.

A jelenlegi szezonban a második osztályban játszó Makkabi Ahi Nazaret FC tiszteletre méltóan az elődöntőig küzdötte fel magát, és április 29-én a jeruzsálemi Teddy Kollek stádiumban mérkőzött meg a bajnokjelölt Makkabi Tel-Aviv ellen a kupadöntőbe jutásért. A mérkőzést, mint előrelátható volt 3:0 arányban elvesztette. Ami a pályán történeteket illeti az sportmérkőzés volt, ami azonban megelőzte a mérkőzést, annak semmi köze sem volt a sporthoz, a részvevők állami hovatartozásához, hanem egy szemtelenség határain messze túlmenő melodráma játszódott le, a Makkabi Ahi Nazaret FC vezetőségének aktív ripacskodásával, egy közönséges provokáció. A csapat vezetősége valószínűleg tiszteletreméltó izraeli honpolgárokból áll, akik sajnos demokratikus túllelkesevésükben helytelenül mérik fel a szólásszabadság, és a demokratikus honpolgári kötelesség határait, és abba a sajnálatos tévedésbe estek, hogy a demokrata Izraelben mindenki tökkelütött hülye. Lehet, de legalább is remélem, nem

Walid Badir

mindenki. A csapat, mint szokás mérkőzések előtt, egy elit szállodában nyert elszállásolást, merő véletlenségből Kelet-Jeruzsálemben, de lehet, hogy azért, mert ott talán olcsóbb, mindenesetre izraeli felségterület, noha lehetséges, hogy a rendezők másképpen vélekednek. A mérkőzést megelőzően a szálloda dísztermében egy hálaadó istentisztelet felét rendeztek, melynek szentjei Katar uralkodója Sheikh Tamim bin Hamad al-Thani és Azmi Bishara voltak. A terem az említettek kétméteres arcképeivel, valamint hatalmas palesztin és katari zászlókkal volt díszítve, és a ceremóniát az al-Jazeera hírügynökség riportere örökítette meg. Noha a színjáték Izraelben játszódott le, a rendezők izraeli állampolgárok voltak, Izrael zászlaja nem volt látható, a rendezők, ha egyáltalán hinni lehet nekik, „elfelejtették”. Véleményem az, hogy nem lehet hinni nekik, és szánt szándékkal nem tették ki, bizván abban, hogy az izraeliek hülyék. A hülyeséggel párosult demokráciának nagyon sok előnye van.

Ami a zászlókat illeti, tegyük fel némi jóindulattal, hogy a katari lobogó talán érthető volt, hisz Sheikh al-Thani emír lelkes mecénása az izraeli arab települések labdarúgó csapatainak. A Sakhnin település, és csapatának stadionja az emír anyagi támogatásával épült, és ennek következtében a katari fővárosról Doha stádiumnak nevezik. A bőkezű monarch éppen a napokban utalt át egymillió US\$-t a sakhnini csapatnak, és további félmillió útban. Hogyan is került

azonban a csizma az asztra? Mármint a palesztin lobogó? Kit is képviselt az? A csapat izraeli, a játékosok izraeliek, az asztralnál izraeli polgárok ültek, és biztos lehetünk abban, hogy a palesztin lobogónak semmi helye nem volt a teremben, melleleg, bizonyára egy vasat sem adtak a csapatnak. Ne értsük félre, nincs semmi ellenvetésem a palesztin lobogó ellen mint olyan, mindaddig amíg a palesztin hatóság területeit díszíti. Sajnos itt-ott az is előfordul, hogy az említett csapatok nézőterein a drukkerek palesztin zászlót lobogtatnak, kihasználva az izraeli demokrácia és a labdarúgó szövetség gyengeségét. Palesztin futballmérkőzéseken valaki is látott már izraeli zászlót? Vagy Katarban a mérkőzéseken? Esetleg olyanokat, melyeket ünnepélyesen elégettek. Aki szelet vet, vihart arat. Ha az izraeli illetékesek kellőképpen viselkedtek volna a múltban, a jeruzsálemi provokáció sem történt volna meg: sem a palesztin zászló, sem a krónikus „feledékenység” az izraeli lobogóval kapcsolatban.

Aki gyakorlatilag szerezte az említett adományokat az arab szektor csapatai számára, az Azmi Bishara, akinek a túlméretezett képe a szálloda dísztermét díszítette. Azmi Bishara Izraelben, Nazarethben született, egy katolikus család leszármazottjaként. Négy Knessetben volt parlamenti tag, előbb mint a Rakah (Izraeli Kommunista Párt), majd mint a Balad (Nemzeti Demokrata Szövetség) képviselője. Bishara volt a Balad egyik megalapítója. A párt

célkitűzése volt (elvben) Izrael egy valódi demokratikus államává transzformálni. Perszonálisan Bishara nemzetközi-marxistának deklarálta magát. Tervei nagyon érdekesek lehetnek, hisz a nemzetközi marxizmusnak demokratikus célkitűzései nincsenek, hanem kommunista totalitárius megvalósításra törekszik, mely szisztéma nemrégén már az anyaországban is megbukott. Másrészt, mindmáig a földkerekségen egyetlen demokratikus arab párt sem létezik, tiszta mázlink van, hogy megszabadultunk Bishara elvtárs ezen eleve bukásra ítélt próbálkozásától.

Azmi Bisharát 2007-ben kihallgatta a rendőrség. Az egyik vád az volt, hogy a háború folyamán kontaktust tartott fenn információ átadására az ellenség ügynökeivel, a másik vád, nagy mennyiségű igazolatlan valuta kapása külföldről. Bishara tagadott, és azt állította, hogy a vádak ellene koholtak, bosszúból azért, mert ellenezte az előző nyári Libanon elleni háborút. Bishara szagérzékere bízva sikeresen meglépett. Mint a demokráciában szokás, a bal kéz nem tudja, mit csinál a jobb, és Bishara 2011-ig, négy teljes éven át, kapta a fizetését, mint Knesset tag, míg ezt egy „Bishara rendelet”-nek nevezett javaslat megszavazásával, kicsit későn, de megszüntették. Az egykori kommunista párt tag, aki nemzetközi marxista elveket vall, aki melleleg nem muszlim, hanem keresztény, megmutatta, hogy milyen élvonalbeli kötéláncos, és a katari muszlim monarchiában nemcsak menedéket talált, de kiváló munkát is, ő lett az Arab Politikai Kutató Központ igazgatója Dohában. Bishara, mint katari bennfentes potentát, abban a helyzetben van, hogy komoly anyagi támogatást volt képes felhajtani, a Doha stadion megépítésére, valamint a két említett labdarúgó csapat masszív finansziális támogatására. Megemlíteném, hogy Bnei Sakhnin FC csapata hasonlóképpen „gondoskodott” Bishara kitüntetéséről közelmúltban. Úgy látszik, mivel az izraeli szövetség illetékesei nem büntették meg komolyan Sakhnin csapatát, felbátorodott a Makkabi Ahi Nazaret, és megismételte a szcenáriót. A Makkabi Ahi Nazaret csapatának nézőközö-

zönségének van némi priusza, ugyanis néhány évvel ezelőtt nem tisztelték meg a legyilkolt jeshiva tanulók emlékét a szövetség által hivatalosan előírt egyperces néma felállással a játék megkezdése előtt. A mesébe illő okok számosak voltak, mint azt Kaid abu-Ayyash, az akkori elnök mondta: „későn kaptak értesítést, a mikrofon nem működött jól, a közönség nem értette meg mit mondanak”. Az említett elnök annak idején csapata képviselőjeként az Izrael Labdarúgó Szövetség vezetője volt. Így nézünk mi ki.

A hálaadó istentisztelet a kelet-jeruzsálemi Ambassador szálloda dísztermében, az ünnepeltek óriási képeivel, valamint a katarai és palesztin lobogókkal feldíszített teremben, négy és fél órával a játék kezdete előttre időzítették, azon jelszó alatt, hadd tudja meg mindenki. Hát ezegyszer mindenki meg is tudta, jól sikerült. Az elnökségi asztalnál a csapat vezetőségének három tagja, és a csapat kapitánya Amjad Saliman ült, de az utóbbi unhatta a banánt, mert hamar lelépett, bizonyára a mérkőzésre való hivatkozással. A csapat zsidó játékosai, és az edzője, aki szintén zsidó, nem voltak hivatalosak az ünnepségre, úgy látszik őket is véletlenül elfelejtették, mint Izrael nemzeti zászlaját. Még

a hálaadó közgyűlés előtt Joram Eyal, a Makabbi Izrael elnöke, valamint Naor Galili főtitkár figyelmeztették a Nazeret vezetőségét, hogy a kémkedéssel vádolt Azmi Bishara kitüntetés nem megy át simán, de az intellektus csak falra hányt borsó volt. A vezetőségi tagok magabiztossága az égisz alá ért, és úgy vélték, hogy nekik mindent szabad, ha bedobnak egy-két varázsszót, például az izraeli zsidó-arab békés együttélésről.

A főszónok, aki természetesen arabul szólt az összejöttökhöz, Faiz Sharkawi ügyvéd, csapatelnök volt, aki hosszasan beszélt arabul, amit nem mindenki értett meg, de az El-Jazeera riportere bizonyára, míg a meghívott izraeli riporterek kevésbé.

Mikor egyes riporterek hibáztatták a kémkedéssel vádolt Bishara kitüntetését, Ahi Nazeret okos ügyvéd elnöke azt mondta, hogy ők hívei a zsidó-arab együttélésnek (varázsszavak), a pénzből úgy arab, mint zsidó játékosok részesülnek, és ők „nem keverik össze a sportot a politikával”. Ha ezen mondásuk igaz lett volna, mit keresett a palesztin zászló a teremben? Annak kiaggatása nem volt politikai aktus?

A kitüntetett Azmi Bishara helyett unokatestvére Dr. Basel Ghattas, múltban Balad, jelenleg

a közös arab listán bejutott parlamentter vette át. Faiz Sharkawi meleg szavakkal dicsérte Bishara: „nagykaliberű teoretikus és gondolkodó, kihez hasonló nem volt az izraeli arabok között”. Lehet, hogy ez dicséret Bishara felé, de szegénységi bizonyítvány, ha az izraeli arab társadalomra gondolunk. Az elnök úr ügyvédi minőségben azt is hozzátette: „Nem hallottam a bíróság részéről semmit olyat, hogy Bishara gyanúsított lenne, kizárólag csak a médiában”. Micsoda pech és hanyagság, hogy a biztonsági szolgálat nem értesítette az ügyvéd urat részletesen Bishara úr áskálódásairól.

Az ügyvédurat viszont napnál világosabban figyelmeztették erre a Makkabi Izrael vezetői, kevésbé a gyűlés kezdete előtt, de mindennek a terv szerint kellett haladnia. Az ügyvéd úr azt is megozkolta, miért rendezték a cirkuszt Jeruzsálemben. „Ezen városnak minden arab szívében helye van”. Achmed Hilu, egy másik elnök azt magyarázta, hogy a pénzt úgy a pénzügyminisztérium, mint a labdarúgó szövetség engedélyezte, és ami az izraeli zászlót illeti, „úgy látszik, nem vettük észre”. Ami a pénzt illeti, mely Katarból áramlik az izraeli arab sportegyesületek számára nem néz ki túl kósernek, végeredményben el-

lenséges államról van szó, de hát, ha a futball szövetség és a pénzügyminisztériumunk jóváhagyták, ám legyen. Marad azonban az egész dolog, egy kitervezett, megdöntött, és szándékos provokációnak. Ugye helyes amit mondtam a kezdetben? Ezek az urak szentül meg vannak győződve, hogy rajtuk kívül mindenki hülye!

Ami az Ambassador szálloda termében történt, minden momentum, a hely megválasztása (Jeruzsálem és a Teddy Stadion, a Beitar Jeruzsálem otthona), az időzítés a mérkőzés előtt, palesztin zászló kifüggesztése, az izraeli zászló „elfelejtése”, a zsidó játékosok és az edző kizárása, Bishara képe és kitüntetés (immáron másodszer), mindez az el-Jazeera jelenlétében, nem más, mint előre tervezett és kigondolt közönséges, aljas provokáció. Ilyen felesleges aktusok csak arra jók, hogy aláássák Izraelben a zsidó és arab polgárok békés együttélését, és a sportjának egészséges és sikeres fejlődését.

Az Izraeli Labdarúgó Szövetségnek, valamint Makkabi Izraelnek amely égisze alatt a csapat funkcionál, sürgős feladata, félreérthetetlenül megmagyarázni a Makkabi Ahi Nazeret urainak, hogy hol pisil a hal, mert még nem jöttek rá. Minél hamarabb, annál jobb.

Az Amnesty International (AI) nevezetű gittegylet Londonban székelő frakciója folyó év április 19.-én tartotta évi közgyűlését. Az aggasztóan emelkedő tendenciát mutató angol antiszemitizmus következtében beadott indítványt, mely az antiszemitizmus elleni harc megindítását proponálta, a gittegylet nagygyűlése 468 kontra, és 461 pro szavazattal, vagyis hét fős szavazat többséggel elutasította. Ennek következtében az Amnesty International (AI) igazolva látja impotenciáját, és nem tesz semmit az antiszemitizmus ellen a jövőben, de az igazat megvallva a múltban sem tett semmit. Az iszlamafóbia az más, az Angliában unbritish, illetlen és büntetendő.

Mellesleg ez volt az egyetlen olyan javaslat, melyet a nagygyűlés elutasított, jelezvén, hogy az angolok fénytávolságra vannak attól, hogy ne legyenek antiszemita. A szervezet média tisztje, Neil Durkin kijelentette „Egy valóban érdekes vita után, melyben mindenki elutasította a megkülönböztetés minden formáját különböző etnikai és valláscsoportok ellen, tagjaink elutasították ezt az ajánlatot, mivel ez a javaslat csak egyetlen fókusz ellen irányul, míg az nemzetközi Amnesty a megkülönböztetés minden formája ellen küzd, és ezen küzdelmét folytatja is”. Antiszemitizmus, mint egyetlen fókusz az emberi jogok ügyében. Ha a kígyó beszélni tudna, azt mondta volna, hogy az AI azért nem küzd az antiszemitizmus ellen, mert a szervezet maga is antiszemita.

ZÁPTOJÁS

Az antiszemita Amnesty International, melynek szóvivője azzal magyarázta az antiszemitizmus elleni küzdelemre való felhívás elutasítását, hogy szervezet „globális megoldásokra törekszik”, nem más, mint közönséges hazugság. 2012 áprilisában az AI közzétett egy beszámolót az európai muszlim lakosság elleni előítéletek és megkülönböztetés tárgyában: „ezen beszámoló célja felhívni a figyelmet azon következményekre, melyek az európai muszlimokat vallási alapon sértik”. Ezt a határozatot az AI közgyűlése nagy többséggel szavazta meg. Ennyit az iszlamofóbiáról ami természetesen nem ha-

sonlítható össze az angliai antiszemitizmussal. Az AI közönséges hypocrita.

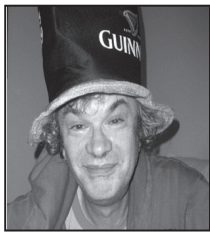
Andrew Thorpe-Apps aki az angliai antiszemitizmus elleni javaslatot indítványozta, így fejezte ki: „Magam nem vagyok zsidó. Szenvedélyesen hiszek az emberi jogok fontosságában, és javaslatom azért hoztam a nagygyűlés elé, mert látom a médiában azokat a megpróbáltatásokat, melyek a zsidó közösséget és szervezeteket sújtják, és az AI-nak kötelessége felemelni a szavát ebben az emberi jogi problémában. Tudatában vagyok annak, hogy az AI szervezet működése kifejezetten pro-palesztin, de itt az ideje, hogy felemelje szavát ezen emberi jogi kérdésben”.

Andrew Thorpe-Apps az emberi jogok nemcsak harcosa, ezzel szemben az AI erősen büzlök az antiszemitizmusától.

GK

HAMASTY
INTERNATIONAL

AVI BEN GIORA:

Himmler, mint zsidómentő

Alig két héttel a Harmadik Birodalom bukása előtt különös találkozóra került sor a Berlinton pár kilométerre levő Himmler kastélyban. Előzőleg ünnepelték a Führer 56. születésnapját a Führer bunkerben. Az esemény után, aki tudott menekülni a számonkérés, és a szövetséges erők elől. Henrich Himmler, a náci Németország belügyminisztere, az SS valamint a Gestapó létrehozója és főparancsnoka lázas munkában volt. Egyes titkos iratokból az derül ki, hogy Eichman, és a magyar származású Kastner tárgyalásait kihasználva, alkut ajánlott a szövetségeseknek. Himmler titkos megbízottja az amerikaiaktól teherautókat kért, cserébe megmenekült volna több százezer zsidó a náci mészárosoktól.

A tárgyalás megszervezője Himmler személyi orvosa, az észt születésű, de holland állampolgár Doktor Felix Kersten volt. Kersten kora egyik legkiválóbb gyógymasszőrje volt. Hollandia német megszállásáig magánpraxist folytatott. Himmler izületi gyulladásban szenvedett. Felajánlotta Kerstennek, hogy legyen a személyi orvosa. Kersten elutasította az ajánlatot, mire Himmler figyelmeztette: két választása van. Amennyiben nemet mond, azonnal viszik az egyik haláltáborba. Kersten az életet választotta. Himmler ezután szinte minden kérését teljesítette. Kersten minden kezelésért cserébe egy zsidó megmentését követelte. A holland kormány jelentése szerint közvetlen, vagy közvetett módon mintegy 800 ezer holland életét mentette így meg. A Zsidó Világtanács körülbelül hatvanezer zsidó megmentését személyes befolyásának tulajdonítja.

Kersten számára nyilvánvaló dolog volt, hogy a németek elvesztették a háborút. Kihasználva személyes befolyását Himmler felett, egyre inkább a haláltáborokban még fogva tartottak életének megmentésére koncentrált. Egy német szövetségesre is talált, aki nem volt más, mint a náci hírszerzés főnöke Walter Schellenberg. Schellenberg rájött, hogy Németország nem kerülheti el a bukást. Gondolva a jövőre, szövetkezett Kerstennel, zsidó életek megmentésében. Ő tanácsolta Himmlernek egy titkos találkozó létrehozását a Zsidó Világkongresszus főnökével. Meggyőzte Himmlert, hogy célszerű, ha némi energiát a zsidók megmentésére is fordít, hogy „jópontokat” szerezhessen magának, ha majd a szövetségesek felelősségre vonják. Himmler 1945 március 12-én Kerstennek aláírt egy parancsot. Ebben parancsot ad a zsidó gyilkosságok azonnali beszüntetésére. A parancsokat sikerül továbbítani a dachau, mauthauseni valamint a flansbergi haláltáborok parancsnokainak. Ám a parancsnokok még nem tudták, hogy most Himmler korábbi parancsait, vagy a most kiadott frisset hajtsák-e végre. Végül is úgy döntöttek minden marad, majd a kialakult helyzethez alkalmazkodva cselekszenek. Ezután Schellenberg és Ker-

sten tovább győzködték Himmlert, hogy fogadja a Zsidó Világkongresszus emberét. Ez mindenképpen jó „fényben” fogja feltüntetni őt a szövetségesek szemében, - gondolták - és még a róla kialakult korábbi véleményeket is eloszlathatja, miszerint ő volt a birodalom egyik fő antiszemita szószólója.

Himmler kezdetben ellenállt. „Én nem találkozhatok egy zsidóval! Ha a Führer megtudja azonnal kivégeztet”. Ám Schellenberg és Kersten meggyőzték, hogy senki sem fog tudomást szerezni az „ügyről”, mert egyformán érdekük, hogy teljes titoktartás mellett kerüljön sor a találkozóra. Kersten felvette a kapcsolatot gróf Folke Bernadottal, a svéd diplomácia egyik emberével a találkozó megszervezésére. A New Yorkban székelő Zsidó Világkongresszus először Hillel Strachot bízta meg, hogy utazzon el Berlinbe. Strach azonban visszautasította a kérést. Valószínű féltette az életét.

A küldetést ezután Norbert Mazur üzletemberre bízták. A találkozó tervezett napján Mazur, Kersten és Schellenberg társaságában egy horogkeresztes felségjellel ellátott német gépen repült Berlinbe. Útközben Schellenberg elmesélte Mazurnak, hogy Himmler még nem lesz a kastélyban, mert éppen a Führernél van, annak 56. születésnapja alkalmából rendezett ünnepségen. Mazur persze óhatatlanul ideges lett, hogy nem valami „csapdáról” van-e szó, mivel Schellenberg azonnal eltűnt az érkezésük után. Ám végül is megnyugodott, mert Kersten elmondta neki, hogy egyformán érdekük a megbeszélések sikere. Azt is közölte, hogy Himmler 1944-ben parancsban adta 2400 nő és gyermek azonnali evakuálását egy koncentrációs táborból. A 2400 foglyot Svájcba szállították át, megmentve őket a biztos haláltól.

Himmler Schellenberggel együtt érkezett vissza a kastélyba. A várakozás nehéz óráiban Mazur eldöntötte magában, hogy elsősorban a kastélyhoz közel eső rawensbrücki koncentrációs táborról kezd majd alkudozni Himmlerrel. A tárgyaláson öt személy vett részt. Himmler és titkára, Rudolf Barndt, valamint Schellenberg, Kersten, és Mazur. A megbeszélés kezdetén Himmler egyórás monológot adott elő, melyben a Német Birodalom és a zsidók kapcsolatát elemezte. Elmagyarázta a KZ lágerek felállításának „szükségességét”. A KZ elnevezés eleve rossz. A helyes meghatározás szerinte „átnevelő tábor” mert nem csupán zsidó foglyokat tartottak fogva, hanem politikai, és köztörvényes foglyokat is. A foglyok kénytelen voltak nagyon keményen dolgozni, ám szerinte a német nép is ezt tette. Az élet a táborokban szigorú volt, de igazságos. Ezt nyilvánvaló célzásnak szánta, a buchenwaldi KZ parancsnokának esetére utalva. Karl Kochot, a rengeteg visszaélés elkövetése miatt halálra ítélte a náci rezsim. Mazurnak sikerült leállítania Himmler további szóözonét.

- Térjünk a tárgyra. Vannak dolgok amiket nem lehet nem megtörténni venni. Ám ha megegyezésre akarunk jutni, legalább azokat a zsidókat életben kell hagyni, akik jelenleg német „fennhatóság” alatt állnak. Először is azt kívánjuk, hogy a Svédországhoz és Svájcba közeli táborokból azonnal szállítsák át a foglyokat eme két országba. Azon táborok, melyek nem esnek ebbe a kategóriába, azok ahogy a front eléri őket, ellenállás nélkül adják meg magukat. Biztosítsa, hogy az ott fogvatartottakkal addig is emberségesen bánjanak”.

Ezután Himmler ismertette a KZ lágerekben még életben található foglyok számszerű adatait. A tárgyalások hátralevő idejében görcsösen próbálta menteni a nácik által elkövetett népirtásokat. Franciaországi eseteket sorolt fel. Állítása szerint, mikor megszállták Franciaországot teljes rendet tudtak teremteni, még a hirhedt Marseillesben is, amire a náci barát Pétain marsall rendszere nem volt képes.

- Mindenki dolgozott, mindenkinek jutott elég élelem, teljes rend uralkodott - mondotta.

Mazur és társai csendben hallgatták Himmler további szóáradatát. Néha kérdéseket tettek fel neki, amit vagy nem hallott, vagy nem akart rájuk felelni. Mazur és Himmler közt kőkemény vita alakult ki. Minden egyes tábor, illetve minden egyes zsidó élettel kapcsolatban. Mazur abból indult ki, hogy általános ígéretben nem bízhat. Arra azonban van némi remény, hogy a konkrét megállapodást be fogják tartani. Végül Kersten volt az, aki kicsikarta Himmlerből, hogy konkrét biztosítékokat adjon Mazurnak. Himmler hajlandónak mutatkozott azonnal szabadon engedni a Vöröskereszt képviselőinek a rawensbrücki táborból ezer nőt, ha azokat előzőleg „lengyelesítik”. Erre azért volt szükség, mert a Führer már előzőleg engedélyezte szabadonengedésüket. Megállapodtak továbbá francia, norvég, és holland foglyok átadásában a Vöröskeresztnek, ha azok hajlandók átvenni őket.

A találkozó nagyon nehezen akart véget érni. A hajnali órákban Himmler megegyezéssel megígértette tárgyaló partnereivel, hogy ami itt elhangzott az szigorúan csak köztük marad. A táborok feltétel nélküli átadására azonban nem tett semmiféle ígéretet. Búcsúzáskor Himmler röviden csak ezt mondta Mazurnak:

- Tudja ha tíz évvel ezelőtt találkoztunk volna, erre a háborúra nem került volna sor.

Végül is Mazur és Himmler tárgyalásainak volt pozitív, kézzelfogható eredménye. Himmler parancsot adott 27 ezer KZ fogoly azonnali szabadonbocsátására. Ebből mintegy 12 ezer volt zsidó, többségükben nők és gyerekek.

Forrás: Lehár blog

MAGYARORSZÁG BARÁTAIVÁ TENNI –

Balogh Zoltán miniszter a vallások közötti párbeszédéről és a külföldi diákokról

Balogh Zoltán, az Emberi Erőforrások Minisztériumának első embere, református lelkipásztor hallgatóként ismerte meg Schweitzer József professzort. Az ő tanításai egy életre utat mutattak neki, s – meggyőződése szerint – ez az útmutatás segíti az ő politikusi és lelkipásztori pályafutását. A múlt heti riport folytatásában a miniszter beszélgetőtársa továbbra is Breuer Péter.

– Schweitzer József mindig azt mondta, hogy azért vagyok itt, mert fontos vagyok, de azért vagyok fontos, mert az igazán nagyok, azok ottmaradtak, ahol nem lett volna szabad ottmaradniuk, Auschwitzban. Mindig megvolt benne a szerénység, Scheibert is nagy tanítónak tartotta. Személyes emlékeim közé tartozik, amikor a református teológián tanultam, mi tanulgattunk héberül, hiszen a mi Bibliánk első felenek a nyelve ez, Tanachnak hívják héberül, szóval a nyelvet olyanoktól tanultunk, akik szintén a teológián tanultak, így azt gondoltam, hogy miért ne mennék el a forráshoz. Így be-beszökdöstem a Rabbiképzőbe az óráira, sőt még Scheiber Sándort is volt lehetőségem hallgatni, ezek nagy élmények voltak. A megőrzése annak a tradíciónak, amit ő képvisel, azt többször is úgy mondtam, még az utolsó születésnapján is, a nyolcvanötödiken, ahol ott lehettem, fel is szólalhattam, elmondtam, s ennek nagyon örült is, hogy Schweitzer József az a tudós, akinek minden Talmud idézetről egy Arany János idézet jut eszébe, s minden Arany János idézetről egy Talmud idézet. Azaz olyan egységben van benne a zsidó és a magyar kultúra, amihez nehéz felnőni és nehéz lesz folytatni, pedig ez adja az életerejét ennek az országnak, ha vannak, akik a sajátost, a különöst, az általánost, a közöst így tudják az életükben együtt tartani. Mert a sajátos és a különös nélkül, s most itt a zsidóság mellett felsorolhatnák nem csak etnikailag, hanem kulturálisan, vagy vallásilag is más csoportokat, felsorolhatnám a reformátust, a katolikust is, ami szintén egy öskülönbségtétel legalább 4-500 éve az országban. Tehát ha ezek a sajátos dolgok nincsenek benne a színben, az ízben, a kultúrában, akkor szegényebbek vagyunk. Viszont ha szeparálódnak, ha kizárjuk őket, nem jó, ha azt mondjuk, ami zsidó, az nem lehet magyar, mert zsidó, ami református, az nem lehet katolikus, a szó eredeti értelmében, hogy nem lehet egyetemes, vagy éppen fordítva,

hogy a katolikusban nincsen benne a reformálás szemlélete, hát hogyne lenne benne! Tehát ami közös és különös, azt együtt előhozni az embernek, úgy hogy az egységben van, ráadásul úgy, hogy az egységben van, nem szétválasztható, az nagy tudás, ahhoz több tudás és személyiség kell. Schweitzer József ilyen személyiség volt.

– Ön református lelkész eredetileg. Segítsen nekem, napjainkban az emberek nagyon vallásosak, de mégsem ismerik sem az Ó-, sem pedig az Újszövetséget. Azt látom, hogy az emberek a templomokban csetlenek, botlanak, a hívek idegenül viselkednek. Van erre és ha igen, akkor mi lehet a megoldás?

– Két megoldás van, az egyik az oktatás-nevelés, ami az iskolában történik, nem véletlenül vezettük a kötelezően választható hit- és erkölcs tant az egyik oldalon, a másik oldalon szeptembertől ezt etikának hívjuk, erről még nem beszéltünk nyilvánosan, most először itt beszélek róla, a világi erkölcs tant szeptembertől etikának hívjuk majd. Ezt meg kell tanulni! A másik pedig, a közösség. A közösség szervezése, erősítése az, amelyiknek olyannak kell lennie, mint a fizikában a félig áteresztő hártya, tehát olyan ereje kell legyen egy közösségnek, hogy új tagokat vegyen fel, integrálja őket, hogy senki sem érezze azt belépve egy templomba, zsinagógába, hogy mit keresek én itt, kinéznek engem, mert nem tudom, hogy mikor mit kell csinálni. A fontos az, hogy beveggyék, segítsék, de ennek a közösségnek azért legyenek világos kontúrjai, az ember biztonságban érezze magát, mi itt együtt tartozunk ide, nem átjáróház ez az egész, ennek a kettőnek tehát együtt kell lennie! Ismételtelen csak Schweitzer Józsefre szeretnék hivatkozni, nekem mindig nagy megtiszteltetés volt, hogy akárhol találkoztunk, a politikában, s most provokatívan is hadd hozzam ide, nagyon sokan tisztelték, sőt senkit sem tiszteltek annyira a jobboldalról, a keresztény, nemzeti oldalról, mint Schweitzer Józsefet, még a miniszterelnök is. Még én ismertem őket össze, közel 20 éve. Még emlékszem is arra a december 30-i délutánra, elmentünk egy kóser vendéglőbe, akkor is mondta, később is, tudja miniszterelnök úr, mi papok vagyunk a Balog Zolival, megértjük egymást. A papok megértik egymást. Tisztában volt vele, tudta, a tudós és a lelkipásztor szál összeköt bennünket, hihetetlenül izgalmas beszélgetéseket lehetett vele

összehozni a Bibliáról is, aminek az első fele a nagyobb, már mennyiségben is. Én magam, a politikától teljesen függetlenül, abban a kis közösségben, ahol lelkész lehettem, vagyok, amikor ezt engedélyezik a törvények, a Hold utcai németajkú közösségben, 20 éve szervezek zsidó-keresztény találkozókat. Az egyik első rendezvényre Schweitzer József jött el, soha nem felejttem el azt a beszédét, én úgy mondom, prédikációját, amit Jeremiás prófétáról mondott. Azt mondta – miközben ott voltak politikusok, sőt Orbán Viktor is, több miniszter is az első Fidesz kormányból – a Jeremiásoknak mindig oda kell állni a király elé, s meg kell mondani a szemükbe azt is, amikor istentelenséget, amikor embertelenséget követnek el. Mert ami embertelen, az istentelen, ami istentelen, az embertelen. A prófétai tisztséget azt sohasem lehet elhanyagolni, ez független politikai ellenzékétől, ez független hatalmi manipulációktól, a prófétának mondani kell, amit az Úr az ő szájába ad! Nagyon nagy erejű megszólalás volt, s azért hívok oda újra és újra zsidó tanítókat a templomba, hogy igenis ráébredjünk a közösre és tiszteljük a különöst.

– A szocializmus éveiben is sokat fektettek arra, hogy külföldi diákok tanuljanak nálunk, akik később egyfajta követői lettek hazánknak, hiszen az orvosok magyar gyógyszerket írtak fel, a mérnökök magyar termékeket használtak. Amikor a szocializmusnak vége lett, ez is elhalt. Szerencsére azonban ezek a kapcsolatok feléledtek, sőt kiválóan működnek Izrael esetében. Az izraeli orvostanhallgatók 98%-a honosítja diplomáját. Hány ezer izraeli diák tanul Magyarországon? – Konkrét számot így nem tudok mondani, de azt elmondom, nekünk az a célunk, hogy 10 éven belül megháromszorozzuk a Magyarországon tanuló külföldi diákok számát. Egy nagy programot az Ön által említett hiátus miatt hoztunk létre Stipendium Hungaricum néven, ennek keretében tanulhatnak itt Izraelből jött diákok, a Távol-Keletről is tanulhatnak itt, a magyar állam pénzén. Az említett rendszerrel azt tudom mondani, ami a hetvenes-nyolcvanas években volt, a szocializmustól függetlenül váltak Magyarország barátai az emberek, akik itt tanultak, megtanulták a nyelvünket, megszerettek bennünket. Szeretnék visszaépíteni ezt az alumni rendszert, azaz a volt végzetetteknek, diplomások rendszerét

összegyűjtsük egy hálózattá. Ma már több ezer ösztöndíjat osztunk ki évente, hogy Magyarországra jöjjenek a hallgatók. Egy apróság, éppen most üzent nekem a vietnami oktatási miniszterhelyettes, aki itt végzett Magyarországon és kiválóan beszél magyarul, hogy ő bár egy kommunista, de egy buddhista szentélyben imádkozott az én személyes választási győzelmémért, mert olyan nagyra tartja Magyarországot és a munkámat. Ezek az érdekességek is jelzik, milyen lehetőségek vannak. Az izraeli magyar kapcsolatokban az egyetemen túl, a tanárképzésben, a holokauszt oktatásának kérdésében vannak, amiket még nem használtunk ki eléggé.

– Ön egy nagy minisztérium vezetője, rengeteg lehetősége van zsidó eseményekkel találkozni. Zsidó kórház, szeretetotthon, köz- és felsőoktatás, a minisztérium és a zsidó szervezetek közti kapcsolat szinte kiváló. Ön szerint hiányzik még valami?

– Meglepőt mondom, én a reformátusokkal mégis csak egy egyházon belül vagyok, a katolikus testvérekkel ma is jó a viszonyom, ám amikor kétoldalú egyeztetések vannak egyházak és kormány között, a legkönnyebben és a leggyorsabban a zsidósággal egyezünk meg. Ott látok a legkevesebb problémát ebben az életben és nem is nagyon olyan területet, ahol elmaradásaink lennének, bár egy azért van. A vidéki zsinagógák és temetők ügye, ami nagyon régóta mondunk és a Holokauszt Emlékévkben sokat léptünk előre. Ám ha ezeket a temetőket a közösségek valóban a saját tulajdonuknak tekintenék, elsősorban lelki értelemben, rendben tartanák őket, ott ahol már nem lehetnek zsidók az ismert okok miatt, az szerintem egy szép gesztus lenne, s megint csak erősítené azt, hogyan voltunk mi együtt ennek az országnak a történetében, kultúrájában a vidéki zsidóság tekintetében is. A vidéki zsinagógák emlékhelyként, kulturális központként, adott esetben imádkozó helyként való üzemeltetése és a temetők rendbetétele olyan dolog, amiben szerintem az államnak nagyobb felelősséget kell vállalnia annál, mint amit eddig vállalt.

– Ön hol lesz 30 év múlva? A Parlamentben, vagy inkább a szószeréken? – Ha arra gondol, mit éreznék szép befejezésnek, akkor én lelkipásztorként szeretném befejezni az aktív életemet.

ÉN MINDEN KONCERTBE BELEHALOK ÉS ÚJJÁSZÜLETEK...

Palya Bea a Selymekről, a készülő koncertjéről beszélt, de szóba került még a nőiesség, az erős nő képe, ahogy a nők egymás iránt érzett szeretete, tisztelete is. Persze a mezítlábas éneklés sem maradhatott ki.

– Két hét múlva egy hatalmas durranás lesz a MŰPÁ-ban, de mi lesz ez?

– Lett egy ötletem, egy sorozatötletem, mégpedig, hogy olyan nőket hívjak meg, akik nekem nagyon fontosak, nagyon szeretem a hangjukat, a lelküket. Azt találtam ki, hogy meghívok énekesnőket a nagyvilágból, ebben nagy segítséget kaptam Marton László Távoldótól. A sorozat első darabja május 13-án kerül megrendezésre, a Művészetek Palotájában, a vendégem pedig Çiğdem Aslan lesz, aki kurd származású, Isztambulban született, Londonban élő előadó, aki a kizsátsiai élet bölcsője tájnak szinte minden zenéjét ismeri és ezt a hihetetlenül izgalmas zenei olvasztótégelyt igazi kincses birodalomnak tartja. Énekel görög, török, kurd, szefárd nyelven, mindezt nagyon gyönyörűen.

– Mit hallhatnak majd a nézők?

– Az est úgy néz ki, hogy én vezetem be, körülbelül 20-25 perces résszel, majd jön ő, övé lesz az est nagy része, majd a végén ketten leszünk a színpadon.

– Hogy sikerült megismerkedniük?

– Az interneten keresztül. Én készítettem egy nagyobb anyagot, ez hét-nyolc előadónő nevét tartalmazta, persze ennél jóval többen vannak, akiket nagyon szeretnék meghívni, a legfontosabb cél az volt, hogy olyanokat hívjunk meg, akiket a magyar zenehallgató közönség még nem ismer, Çiğdem sem volt még nálunk soha. A neten kerestem ennek a kultúrának az énekesei közt, Marton Laci is erősen ajánlotta őt, nem csalódtam, tényleg nagyon jó.

– Kik a többiek, akik segítenek az est folyamán?

– Részemről ketten lesznek ott, Tóth István gitáron és Szokolay Dongó Balázs fúvós hangszereken, Çiğdemet egy öttagú zenekar kíséri, olyan izgalmas hangszereken, mint a kanun, ami a magyar cimbalom rokona, lesz mellette még bőgő, ütő, gitár, hegedű.

– Úgy gondolom, kell némi bátorság valakit úgy a színpadra vinni, hogy még nem igazán ismeri.

– Ő egy nagyszerű előadó, s azt gondoltam, az itt élő görög, török népeket is meghívjuk, hogy jöjjenek, hallgassák őt. Nagyon remélem, hogy az ötlet működni fog. Egy biztos, akármennyien jönnek el, nagyon gyönyörű zenét hallanak majd és a sorozat beindul és szépen duzzasztja magát.

– A Magyarországon élő törökök nem biztos, hogy a MŰPÁ-ba járnak esténként.

– Nem baj, én szóltam nekik, hogy jöjjenek el. Írtam a Türkinfonak is, a görög, török, szefárd zene összefüggéseiről, lehet, hogy eddig nem jártak, de mostantól kezdve igen, eljönnek. De elvárom a görögöket

egyben a nőt, mint női testet, női lelket, de jelenti egyben a növekedést is. Én két és fél évvel ezelőtt váltam anyává, amit imádom, egyszerűen el sem lehet mondani mekkora szabadsággal járt az anyává válás. Lehet, hogy ez most így furcsán hangzik, de úgy érzem, anyaként az lehetek végre, aki én igazán vagyok. Persze azzal is összefüggésben lehet, hogy ugye a természet által rám bízott első feladatot teljesítettem, életet adtam ennek a világnak.

– Ez nagyon szép, de azért egy előadó általában este énekel, nappal készül, mi van akkor a gyerekekkel?

– Apa, nagymama vigyáz rá, én meg este, amikor megjövök, akkor fáradtan bújok mellé. Pont erről

is. Azt még nem tudom, hogy a jelenlegi anyagban mekkora lesz a zsidó repertoár, de azt tudni kell, hogy Çiğdem, amikor Londonba költözött, egy klezmerzenét játszó zenekarral lett igazán ismert, az első lemezét is velük vette fel, ez a Mortissa volt. Ez, ahogy a lemez címe is utal rá, arról szól, hogy van egy szabad nő, aki mer kimondani a vágyait, aki mer róla beszélni.

– A koncerten az első rész, amikor egyedül lesz, miről énekel majd?

– Erről szerettem volna beszélni. A legutóbbi lemezem címe az volt, hogy Nő. A magyar nyelvben az a legszebb, hogy ez a szó jelenti

szól majd az első dal, a Hívlak téged. Arról, hogy ezeket a nőket egybeterelem, hogy csináljunk valami jót. Ma a világban nagyon kellene a nők, elöl is vannak, de most nem a harcos, hanem a lány, gyengéd attitűdre gondolok. Szerintem ez nagyon kell. Én imádom a férfiakat, de nagyon kell a női lágysággal, megértéssel közelítő nézőpont is. Amikor ezt a sorozatot, a Selymeimet kitaláltam, akkor is az volt a fő gondolatom, hogy egy nő egy másinak rengeteget adhat. Én ezt a fogantatás utáni első időszakban tapasztaltam meg. Mexikóban töltöttem a várandósságom első két

hónapját, elég rosszul voltam, de jöttek körém mindenféle nők, mindenféle színű, szagú, vallású, szexualitású nők, jöttek és csak mondták a történeteiket. Ez olyan gyönyörű volt, fogták a kezemet és mondták, hogy velük hogy volt, velem mi lesz majd, nem is kellett erre megkérni őket. Szerintem ez a normális, megosztani a sztorikat, a történeteket. Ezzel a sorozattal is ezt szerettem volna, hallgassunk mindenféle kincses énekesnőket, halljunk valamit a női lágyságról, a szabadságról, a kultúrákat elfogadó zenélésről.

– Nem csak énekelni tud, hanem írni is. Miért nem írja meg ezeket a történeteket?

– Megírom őket, a sajátommal kezdtem. Nagy ajándék nekem, hogy megírhattam, bár nagyon féltem, ezt meg is írtam, amikor a Ribizliálom kézírata a nyomdába került, akkor én annyira féltem, hogy vissza is akartam onnan szedni. A könyvben elmondom magamat, azt, hogyan csinálom az életemet, az énekesi pályát. Nem biztos, hogy úgy, ahogy a nagykönyvben meg volt írva, de én azt hiszem, minden egyéni történet egyfajta norma, nincs normális, amihez igazodni kéne, mert eddig azt mondták. Mondhatok mást, mert én ezt hiszem belülről igaznak! A saját történetemet is ez a gondolat igazolja vissza. Amikor megjelent a könyv, akkor ugyanolyan emberi melegséggel reagáltak rá, ahogy én azt megírtam, az olvasók, mintegy válaszként, a saját történeteiket kezdték el megosztani. Ugyanez történt a Nő lemez kapcsán is. Kiraktam a dalokat, amelyek néha szexualitásról, abortuszról szólnak, arról, hogyan segítik egymást a nők arról, mennyire ott van az állatiasság a szülésben, ez mennyire elmondható. Ugyanezt a nyílt őszinteséget kaptam vissza, senki nem bántott, nagyon jó volt. Különösen jó volt, hogy a könyv megjelenése után két hónappal megfogantam. Talán sikerült valamit leraknom, olyan, mintha két életem lenne, persze sok van előadóként, de úgy értem, hogy volt egy életem addig, azóta meg van egy másik. Nagyon szeretem, hogy átírtam az életem, ezért is kell a történeteket megírni, megosztani, elmesélni vagy éppen elénekelni dalban, hogy változzon az életünk. – Egy kicsit más. A különböző poli-

Lili érkezése alkalmából készült Palya Bea egyik albuma, az Altatok. „Az ötlet, hogy altatókat írjak, már nagyon régi, a lendületet a hasamban rúgicsáló kislányom adta. Elöntöttek a szavak, írnom kellett, hangszer ragadnom, énekelnem.”

– Egy kicsit más. A különböző politikai pártok folyamatosan keresik az embereket, az arcokat. Ön-nél is kopogtattak már?

– Én elsősorban az embereket nézem, bár persze a pártok is emberekből állnak. Van nekem egy belső hangom, s ha az azt mondja, hogy igen, akkor igent mondok, ha nem, akkor nemet. Nagyon sokszor nem a válasz, mert szerintem mindegy, ki hova tartozik, az embereket kell nézni, a zene pedig egy jó híd arra, hogy őket összekössünk, én ezen dolgozom. Érdekes, én a tradicionális népzene felől indultam, ennek van egy inkább jobbos köre, de foglalkozom zsidó, török, cigány zenével, bennem is van belőle, nekem mindez egyszerre érvényes, azt emberek mindig ugyanarról énekelnek, mindegy, hogy az zsidó, cigány, csak az egyes embert kell nézni. Nekem mindegy, hogy ki hova tartozik, ki hova gondolja magát politikailag, csak az érdekel, mi a történeted, mond el, a leg-alján mindig ugyanazt találjuk. Az ember szeretve akar lenni, szeretve akar szeretni.

– Láttam már mezítláb énekelni, ez annak köszönhető, hogy mint említette, csörgedezik Önben egy kis cigány vér is, vagy inkább a Föld közelségét szeretné jobban érezni?

– Mondhatnám azt is, hogy tudatos döntés volt, de az az igazság, nagyon nehéz egy magassarkúban végigénekelni egy koncertet. Tudom, hogy egy énekesnőnek viselkednie is kell, de engem nem nagyon érdekelt. Emlékszem, 2007-ben

egy koncertemen három számig bírtam, aztán fogtam magam, levettem a cipőmet, egészen más volt. Sőt ilyenkor van bennem egy kép is, hogy a lábamból gyökerek ereszkednek le a Föld közepébe, így, mint egy fa, egyre magasabbra tudom nyújtani az ágaimat. Tudom, hogy az egyik kedvenc előadóm, Achinoam Nini, azaz Noa is így lép fel. Nagyon szeretem, s remélem, hogy egyszer majd látom őket itthon is. Egyébként a Selyemim sorozatba őt is beleírtam, meg olyan más csodaasszonyokat, mint Mayra Andrade. Nekem ilyen nők a rokonaim, akiket nem az érdekel, ki mit gondol, milyen nyelvű, milyen vallású, persze mindenkinek van egy kulturális háttere, de ha ezeket a rétegeket lebontjuk, ugyanazt találjuk. Mióta gyereke van, könnyebben tudok még az ellenségeimből is valamilyen szeretetet előbányászni. Hiszen ők is édes kisbabaként kezdték, és az édes kisbabák szemében ami van, azt nem kell leírni. A gyerekek arra születnek, hogy szeressék őket, szeressenek, mindenki így van, még azok is, akik engem nem szeretnek. Szoktam mondani, aki engem nem szeret, egye meg az egeret. Van egy olyan gondolkodás is, hogy aki a kirakatban szerepel, azt egyesek dühszimbólumként használják, de én ebben is a dühüket látom, nem pedig azt, ami rám irányul.

– Mi lesz évek múlva, amikor már nem biztos, hogy képes lesz lerúgni a cipőit, amikor már a Selymekkel nem megmutatni, hanem eltakarni kell?

– Csinálok olyan önismereti gyakorlatokat, ahol előjön a nyolcvan éves részem, nagyon jó tudni, hogy már most is ott van bennem. Szoktam tőle tanácsot kérni, persze nem mindig megy könnyen, mert még több mint 50 év hiányzik ehhez. Azt gondolom, majd ekkor örömmel sétálok a tengerparton, örömmel szemlélem az unokáimat, s remélhetőleg fogom a párom kezét, aki remélem ugyanaz lesz, mint most és nézem a tenger hullámain. Ilyet csinálok majd, s örülni fogok, hogy ennyi dalt tudtam adni a világnak és ennyi csodálatos gyereket, unokát.

– Ha már a párjáról van szó, hogyan tud egy férfi egy ilyen erős nő mellett élni?

– A kapcsolatok nagy hullámokat vetnek, én ezt szeretem, lemegyünk a völgybe, majd felmászunk a hegyre, de azt gondolom, a sejtjeink már ezt a dolgot lebeszéltek, már akkor, amikor a Szigeten találkoztam ezzel a magas, gyönyörű férfival. Én már akkor sejtettem, a sejtjeink tudták, itt valami nagyon klappol, hiszen rá másfél évre megfogant Lili. Az elviselésről őt kellene megkérdezni, igaz nem nagyon szokott erről beszélni nyilvánosan, de nekem igen. Szerintem nagyon szereti, hogy erős nő a felesége, sokszor persze idegesíti, de ez a csomag része. Azt gondolom, mivel elkötelezték vagyunk egymás mellett, ezért tudjuk, hogy mihez mentünk hozzá a másik szeméjében. Én ahhoz, hogy egy-egy konfliktus kapcsán be tud zárni, ő meg ahhoz, hogy én iszonyúan

dinamikus tudok lenni, amikor konfliktus van. Ez a mi csomagunk része, ez mind a mi családunk, ezt kezeljük, ahogy tudjuk. Néha kérünk segítséget, legutóbb az apósomtól kértem, annyira kedves és támogató volt, hiszen ő ismeri a fiát. Persze hamar kibékültünk, ment tovább az élet, de azt jó volt látni, hogy más férfiak is vannak körülöttünk, akik látják, hogyan is vagyunk együtt, az apukám is ilyen. Nagyon szép dolog, hogy a férfiakat is elkezdtem komolyabban venni, persze eddig is így volt, ám, ahogyan a saját nőiségemmel eggyel jobban lettem, úgy a saját férfiaimmal is, egyre mélyebb szálak fűznek hozzájuk.

– Ön egy különleges személyiségű előadó is, az embernek időnként olyan érzései vannak, hogy az éppen aktuális szám a helyszínen, a színpadon születne meg.

– Egyrészt én nagyon tudatosan készülök a koncertekre, megvan-nak a számok eleje, vége, az egész koncert szerkezete. De valóban lehet így érezni. Azt hiszem, a szabályok még nagyobb szabadságot is adnak, az életemben is így van. Minél több szabályt követelek, annál nagyobb a szabadságom, abban meghatározhatatlanul strukturált időben, ami a komponálás vagy éppen a koncertezés. Én is érzem, hogy van úgy, hogy helyben születik a zene, de én ezt akarom is érezni, én erre tréningezem is magam, ki akarok üresedni teljesen. Ez egy nagyon egészségtelen szakma, a sok hangosítás, a koncert előtti interjúk, a ruha hossza, a zenésztársak aktuális hangulata, minden van. Így kell nekem a koncert előtti pillanatokban kiüresedni, így engedjem be a jót. Mi is ez a jó? A zene jó, a zenészek, a dalok jók, a közönség jó. Igazából én már eléggé királynői trónon ülök, igaz ezt én faragtam, amire büszke is vagyok, így az élmény már csak rajtam múlik ettől a pillanattól kezdve. Én amikor felmegyek, akkor olyan legyen az élmény, hogy én aznap énekelhetek utoljára, mert másnap meghalok. Vagy mintha szülnék, azaz egy mindent átforgató újjászületés legyen. Én minden koncertbe belehalok és újjászületek, nincs fontos és kevésbé fontos koncert. Minden koncert a zenélésnek arról a dimenziójáról szól, hogyan kapcsolódhatok mélyen magamhoz, a zenészekhez, az emberekhez, akik hallgatnak, végül pedig felfelé valahova, valakihez, ki hogyan hívja. Így ez az egész elkezd felettünk keringeni, ezért is csodálatos lehetőség a zene.

Riporter: Breuer Péter

SCHNAPP LEA

Mindenütt vannak jó emberek...

Barátok, egymást szerető emberek között nincs távolság. Néha felteszem magamnak a kérdést: hol szerettem, szeretek élni jobban? Haifán, vagy Jeruzsálemben? A válasz: mindkét helyen egyformán, mert a kettő együtt és külön-külön is: Erec Jiszráél. „Otthon, otthon, szép hazámban, lelkem újra száll” – így énekeltük a Galutban.

Új olék Haifán voltunk, aztán sok, összesen 58 évet éltünk a tengerparti szép városban, közel nyolcat már itt Jeruzsálemben, és vannak barátaim még a kezdeti időkből, Haifáról, akikkel naponta váltunk néhány szót – akár a családtagokkal. Sajnos, már sokan elmentek a régi baráti körből – de emlékekkel ma is együtt vagyok.

Szárá barátnőm is Haifán él és dolgozik, én itt vagyok Jeruzsálemben, de soha nem érezzük, hogy távol lennénk egymástól. Így legyen, 120-ig. Mit is mondhatnék róla? Talán ugyanazt, mint tizenhárom évvel ezelőtt, hiszen barátságunk azóta semmit sem változott. Akkor így írtam Száráról:

„Van egy kedves jó barátnőm. Mi a legjobb benne, a többi jó mellett? Hogy megmondhatom neki nyugodtan a véleményemet, akkor is, ha az éppen ellenkezője az övének. Elfoglaltságaink miatt nem tölthetünk sok időt együtt. Ha találkozót beszélünk meg, ő mindig elkészíti. Ő is a Bné Brit páholyának a tagja, oda is általában késve érkezik. Megszoktuk. Sőt őt jelöltük a következő kadenciára érdemes elnöknőnek. Mert okos, talpraesett, szépen beszél a héber nyelvet, szinte akcentus nélkül, pedig Budapesten töltötte gyermekkorát.

Egyik péntek délelőttre találkozót beszélünk meg. Beteg ismerősünket terveztük meglátogatni, akit a betegség ágyhoz kötött. Virágot, Új Keletet és egyéb olvasnivalót készültünk vinni neki. A megbeszélte időpontban cseng a telefon: barátnőm bejelenti, hogy késni fog. Mert... mert... Első pillanatban felpaprikázodom. Majd nyugalmat erőltetek magamra, mert rájövök, hogy nem dől össze a világ, ha félórát összetett karokkal várok. Most, írás közben is lelkiismeret-furdalást érzek, hogy mennyire idegesíthetem Szárát pontossági mániámmal. Szárá még aktív dolgozó nő. Egy intézetet vezet, ahol komoly pszichotechnikai vizsgákat tartanak oktatási intézetekbe, vagy munkára való felvételre.

Péntek délelőtt 11 óra: végül is megérkezik Szárá, nyugodtan, kiegyensúlyozottan ül a kormányhoz. Biztosan vezet a Kármel egyik távoli csúcsára. Az autó megrakva könyvekkel, melyeket beteg ismerősünknek viszünk. Megérkezünk. Ő ott is nyugodt. Hallgatja a beteg beszámolóját. Elfogadja a felkínált frissítőt.

Közben az én gondolataim ide-oda cikáznak: mit kell még ma elintéznem, még sábat előtt. Aztán újra a meglátogatott beteggel foglalkozok. Nyilvánvaló, hogy jókívánságaink, együttérzésünk, barátságunk kifejezése jót fog tenni neki. Mellette van a testvére, Judit, aki szeretettel vigyáz rá és intézi az ügyeket... Mondhatjuk, hogy ne történjen meg sok minden, ami bizony, megtörténhet. Hiszen ismerősünk betegsége is olyan hirtelen jött: hűgával együtt, becsomagolt bőröndökkel, kezükben repülőjeggyel várták, hogy elrepülhessenek néhány napra,

Budapestre. Akkor jött a borzalmas, elviselhetetlen hátgerinc-fájdalom, ami bizonyára rövid időn belül rendbe fog jönni. Abban a reményben búcsúztunk, hogy még sor kerülhet az elmaradt utazásra.

A visszafelé úton az is eszembe jut, hogy még a sábat előtt meg kell írnom a következő heti cikket. Szárától kértem, volna-e valami kedves témája?

- Igen – feleli: 'Mindenütt vannak jó emberek'. Hiszen éppen most mesélt erről Szuzi, a meglátogatott ismerős. Elmondta, hogy amikor jött a hirtelen gerincfájdalom, telefonáltak Eszternek, akivel szintén jó barátságban vannak. Eszternek kocsija van. Gondolkodás nélkül eljött értük, és bevitte őket a kórház sürgősségi osztályára, vagy másképpen: a „mijunba”. Órákig ott volt velük. Közben még hazahajtott, hogy szendvicset és innivalót hozzon a betegnek és testvérének. Késő este, a vizsgálatok befejezése után hazavitte őket. A két testvér meghatódva mesélte el Eszter emberségét, segítő jóságát. Pedig ő is elfoglalt ember: feleség, nagymama és dolgozó asszony.

Lépten-nyomon találkozhatunk jó emberekkel – ez melegítse a szívünket a különben nem könnyű életben. A közmondás szerint is: bajban ismerjük meg az igazi jó barátot.

Ehhez nekem még lenne egy kis hozzáfűzni valóm: nem csak a bajban, de az örömben is! Ha szívből tudunk örülni barátaink sikerének, örömeinek, ha irigység nélkül tudjuk tudtára adni barátnőnknek, hogy jól néz ki, hogy szép, mert szépnek látjuk a jóindulat (néha) rózsaszínű szemüvegén át. Igen ám, de mindezt elfogadni is tudni kell! Kifejezésre juttatni egy hálás, valóban hálás köszönetet. Hiszen egy meleg baráti kézszorítás gyógyítani tudja a sokszor megviselt, megbántott, vagy megbántottnak vélt énünket.

Milyen jó volna sokat forgolódni jó emberek között! Hiszen Szárá szerint ők mindenütt vannak. Elfogadom. Meg kell látni, érezni kell őket és főleg: utánozni!

Először is, fogadalom nélkül, magamba szállva megígérem, hogy nyugodtan hagyom, hogy a barátnőm késsen. Hiszen ő mindig megérkezik és jobb később, mint soha. Tudom, hogy kis piros kocsiján 'micvák' után jár, illetve olyan jó cselekedetek után, amelyekről még a jó barátnő sem tud. Kívánom neki, hogy legyen még sokáig része jó cselekedetekben.

Ezek az eddig leírt szavak mind-mind személyes élményekből fakadtak, és jó tudni, hogy a jó emberek nem csupán a mi környezetünkben vannak. Hiszen a sok szép kezdeményezés bajba jutott emberek megsegítésére, amelyekről tudok – és mennyi olyan van, amelyekről még nem is szereztem tudomást! – olyan bizonyítékai az emberi jósnak, amit a jó Teremtő is bizonyára számításba vesz, és a számlánkra ír.

Mi végre szabadon, félelem nélkül élhetünk, dolgozhatunk, szerethetünk, jöhetünk-mehetünk, járkálhatunk drága hazánkban. Adjon a Teremtő mindehhez erőt és egészséget. A világ számos helyén lévő külső ellenség, a hazánkat körülvevő veszély közepette és ellenére, itt közöttünk legyen szeretet, megértés. Jó lenne, ha minden létező belső bajt orvosolni lehetne, de sajnos ennek nyitjára még nem jöttünk rá.

A nyugdíjasok között sok az önkéntes jelentkező társadalmi munkára a kórházakban, a Jád Szárá intézetben és sok más helyen. Menyem sokat mesél erről – ő a Jád Szárá jeruzsálemi központjában dolgozik, és azt is elmondja, hogy sok magyarul beszélő is van a jelentkezők között. Az Új Kelet olvasói közül is sokan küldik menyemen keresztül üdvözlőlevelet, hiszen őt is Schnappnak hívják!

Végül is nekünk magunknak kell éreznünk, hogy mi, akiknek megadatott, hogy egészségesen, gond nélkül járunk-kelünk, mi mindannyian a Teremtő katonái vagyunk. Nekünk, magunknak kell meglátnunk, hogy hol van ránk szükség, hol kell a segítség, a jó szó, az emberi együttérzés.

Szombat délben egy otthont látogatók meg, lakásom közelében. Szomorú tekintetű, többnyire Alzheimer-betegeket gondoznak benne. De nekik is érző lelkük van! Sokukat etetni kell. Van közöttük egy régi-régi jó barát. Beszélni már nem tud, de ha meghatódik, végigfolyik a könnye az arcán. Ott ismertem meg egy kicsiny, törekeny asszonyt. Csendes. Soha, soha nem beszél. Lenyeli a szájába tett falatot. Szót fogad az ápolónőnek. Megszerettem, becézem. Végül is két gyönyörű szót ejtett ki a száján: 'Lév lélev' – szívből szívnek. Sokat kaptam ettől a kicsiny, beteg asszonytól.

Más alkalommal vidám jelenetnek vagyok a szereplője: héberül szórakoztatom a Bné Brit páholy közönségét, fittyet hányok a hímnemnek, nőnemnek. Oda se neki! A közönség mosolyog, jó kedv uralkodik. Barátok, ismerősök. Örülnek velem, hiszen 'mindenütt vannak jó emberek!' Szárának igaza van! Ebben egyet is értünk, akkor is, ha sokban más a véleményünk."

Tizenhárom éve vettem papírra a fenti sorokat, és azóta sem változott meg a barátságunk Szárával, sőt, ha lehet, még szorosabbra fűződött, annak ellenére, hogy a földrajzi távolság megnőtt közöttünk. „Mindenütt vannak jó emberek” mondta egykor és ez a mondat örökre egybe fűzött bennünket.

Elmélkedésem Száráról és a jó emberekről Henri Viscanti szavait juttatja eszembe:

A meghallgatott imádság

...
Kértem erőt...
És Isten adott nehézségeket,
amelyek erőssé tesznek.
Kértem bölcsességet...
És Isten adott problémákat,
hogy megoldjam azokat.
Kértem bátorságot...
És Isten adott veszélyeket,
hogy legyőzzem azokat.
Kértem, adjon szeretetet...
És Isten adott gondterhelt embereket,
hogy segítsek rajtuk.
Kértem kegyelmeket...
És Isten adott lehetőségeket.

Semmit sem kaptam, amit akartam.
Megkaptam mindent, amire szükségem volt.
És imáim meghallgatásra leltek.

SURÁNYI J. ANDRÁS: NEGATÍV RETUS

Minden a nézőpont – mondom, illetve írom bírálómnak, aki szent meggyőződéssel nehezményezi – úgymond – negatív hozzáállásomat a „dolgozók, mint olyanok” iránt. „Ez az ostorozás nem visz előre”. Nem kifejtve az „Előre” mibenlétét és irányát kerültek anatómiám belsőségei megemlékezésre: az idegek zaklatottsága, a rossz májúság, az epe keserősége, a rossz szívűség és a zsigerek oly tarka és érdekes világa. Kár is ezt tovább vesézni, hiszen igaza van bizonyos szempontból. Van viszont nekem is szempontom, egy úgyszintén bizonyos, ha nem még bizonyosabb. „Mégis, miben hisz?” Jó, először is miben nem: a hurrá-propagandában, a szak-szerűtlen, többnyire korrupt város-átrendezésekben, a bús düledékek csupán külső retusálásában, a mihaszna birodalmi építkezésekben. Kínosnak tartom a miniszter urak oly „toleráns és multikulti” sunyításait csinos pr-riportokban, mindegy melyik párt alkalmazottjai, stb... Már gyerekkoromban is benéztem a TV mögé, a paraván mögötti valóság jobban érdekelt a szemből látható és együgyű talmiságnál. Nem rólam van itt szó, hanem egy véleményről, ami kvázi a társadalmi felelősség-vállalás jegyében nyilvánul meg, többnyire non-profit módon, szemben a jól megfizetett béropolitikuséval és/vagy az „alákérdező” alamuszi riporterével. Érvényes ez Tel-Avivtól Pestig, és az Óperencián túl is.

És igen, nézőpontom lényege a valódi, a földrajzi perspektíva, ez jelenleg Terézváros Pesten, benne Budapestben, többé-kevésbé harmonikus együttlétben Magyarország fővárosát képezve. Ez a pozíció határozza meg a nézőpontot a világ irányába, és ugyanennek a pontnak megfelelően nézem és látom hazámat és házamat belülről. Ami jó, szép, stílusos, eredeti, az számomra nyilvánvaló, úgy kell végül is lennie. Ami nem úgy van, nem harmonizál a természetes környezetével, ami otromba vagy felháborító, randa, gányolt vagy éppen ellopták, azt persze azonnal észreveszem, és ekkor bizony igencsak negatív leszek, és ostorozok is.

Már miért ne szeretném, bár magát a „szeretem” elnyúzott és giccses közhellyé züllött fogalmát itt mellőzném. Mondjuk inkább úgy, lokálpatrióta vagyok, és ebben a csomagban benne foglaltatik, hogy szeretem az a helyet, ahol vagyok. Köztünk legyen mondván, mindenütt lokálpatrióta vagyok, az voltam Beer-Seván és Jaffóban is. Nem lehet úgy huzamosan egy helyen élni, hogy ne érezze ember sajátjának a lokalitást, faunáját, flóráját, szagaival és történelmével, nyelvvel vagy szlengjével együtt. Vagy szeresse ezt, vagy szökjön onnan haladéktalanul – és szeressen máshol, mást!

Zuglóban cseperedve zuglói lokálpatrióta voltam, szerettem oda visszamenni minden nap és a lakótelepet is aránylag otthonosnak

találtam. Ismertem mindenkit, a mindenki is ismert engem. Minden neszt és zörejt azonosítani tudtam. Számos tengerimalacom és hörcsögöm örök nyugóhelye e szelíd táj, ahol az ablakom alatt csilingelt reggel ötkor a trolibusz, és hatkor úgy vágta a szállítók az árut a szembeni szuper hátsó bejáratához, hogy a halott is fölébredt. De ez a történelmi kép része volt, itt ismertem a dörgést, azt is tudtam, mitől döglök a légy Zuglóban. A hely szelleme iránti tisztelet bűvöletében folytattam heves nyelvészeti vitákat a Bosnyák téri piac non-stop kocsmájában, a kerület nevének származtatásáról. A lokálszöveg, – tekintettel gyanús szakállamra – azonnal elvetette tézisémet, hogy a terület német kertészei keresztelték Zugloch-nak, azaz huzatos luknak, vagy a Zug szó régebbi sváb értelmezése szerint mocsaras lyuknak. Az ő hite szerint az ószittya „szuglyó” a névadó, ami szerinte kuckót vagy zsákutcát jelentett. Hogy az eredetileg lakatlan, erdős-mocsaras történelmi Rákos-mező vidéke, ahol a középkorban az országgyűléseket tartották, és ahol 1445-ben Hunyadi Jánost Magyarország kormányzójává kiáltották ki, mitől lenne zsákutca, rejtett zug, vagy kuckó, nem derült ki, mint ahogy az sem, honnan tud ellenem perfekt szittyaúl. A szlovák néniktől viszont a legjobb túrót vettem a piacon, ugyanők tejfölt is mértek merőkanállal, hozott pohárba. A sváb baromfiszál meg a libakolbászt lelta a jól értesült lokálpatrióta. Van ennek vagy harmincöt éve is már. Lelkesedésem aztán hirtelen alábbhagyott egy lokális konfliktus okán, mely a helyi rendőrkapitányság fogdájában játszódott le, és nyolc napon túli sérülésekhez vezetett. Az is igaz, hogy igen negatív lettem a továbbiakban, – a fotószakmában ezt szolarizációnak hívják, a kép átfordul negatívba – de végül, csak kapott négy-négy hónapot két rendőr. Akkor még nem volt divat a „lokálpatriotizmus”, pedig ebbe az eseménycsomagba és a katonai ügyészség tárgyalótermébe igen beleillett volna. A Belvárosba költözvén már az új, kritikus szemléletem szerint mérlegeltem, hol kéne laknom. Azt is megnéztem, hol a kapitányság. Végül a jó kerekedett időlegesen felül bennem, és a magyar fotográfia két úttörőjének műtermeit szemeltem ki magamnak. Harminc éve ez egyáltalán nem tűnt megvalósíthatatlan elképzelésnek. A Kozma utcai zsidótemetőben révedeztem sokkal később Mai Manó, született Emanuel Mai, császári és királyi udvari fényíró elhanyagolt sírja előtt: Micsoda szerencse – mondtam Manónak – hogy nem az üvegtetős napfényműtermedet vettem meg attól a nyűgös restaurátornótól. Ma múzeum az egész épület, és biztos gyűlölne az egész szakma, mert nem hajlottam volna kiköltözni a lakásból, ami kiállítóteremmé vált napjainkra. Ráadásul az üvegtető is beázott. Átmentem bíz én a konkurenciá-

hoz, a Kossuth Lajos utcai Klössz-műterembe és pillanatok alatt megállapodtam. Az épületben működő Ferences-templom déli harangszója nyugtázta lokálpatriotizmusom új terét. Alattam, az első szabadon választott Országgyűlés kivégzett miniszterelnökének kriptája. Így van ez Manó., és még hogy én vagyok negatív. Tudják is ezek, mi az a negatív és pozitív-retus.. Á-áá.. nem tudnak ezek semmit.

Hálisten, azért találtam itt is megütközni-valót, és lelkesen fényképezni kezdtem az omladozó historikus épületeket, még fellelhető cégereket, jobb időkre emlékeztető udvarokat. Nem mindenki örült ennek. Tán az imperialistáknak akarok negatív képet közvetíteni épülő-szépülő hazánkról, vetették fel egyesek. Ezt tetézendő azt a felfedezést is tettem, hogy ablakomból jól nyomon követhetem a zsebtolvajokat, akik a Váci utcától az Astoriáig kopasztották áldozataikat, többnyire épp az imperialista külföldieket. Túl az egzotikumon, és a zsebes-szakma igényes bemutatóján, az is világossá vált, hogy a rendőrök pontosan ismerik a zsebeseket és a szír fekete pénzváltókat, de mintha békés szimbiózisban élnének velük. Kedélyesen elbeszélgetnek kapualjakban, kis ajándékokkal kedveskednek egymásnak. A Budapesti Rendőr Főkapitányság arra hivatott tisztje, resignáltan nézegette kontakt-csikjaimat, ő is úgy látta, hogy én bizonyos jelenségeket eleve negatívan közelíték meg, és esélyt sem adok egy pozitív értelmezéshez. Beszéltünk még a szír elvtársak hányatott életéről, akik ide menekültek hazánkba, bár érdekesnek tartotta azt a kérdésem is, hogy mit menekülnek ezek ide, amikor a testvéri és baráti Szíria tulajdonképpen vállvetve harcol velünk és a többi békeszerető néppel az agresszorok ellen. Mindent egybevetve nem érdekelték e békeharci dokumentumai a BRFK-t. Felajánlották viszont a szorosabb együttműködést, úgy, hogy nekem is jó legyen. Én, a már taglalt negatív látásmódomra hivatkozva megköszöntem, de nem éltem ezzel a kecsgető lehetőséggel. A folyamatban viszont valahogy a zsebesek tudomására jutott kilétem és pontos címem, és ők kifejezetten pozitív gondolkodásúak voltak. Ez volt a baj, de ez már nyolc napon belül gyógyult. A helyzet fokozódásával, még gyorsan a rendszerváltás előtt szóba került az egoista és felette negatív perspektívám. Mint elkötelezett helytörténész igen érdekesnek találtam, hogy Zuglóval szemben itt a fogda nem a pin-cében volt, hanem a tetőn. A tíz nap Barackát sem töltöttem le, mert az élet máshogy alakult, kivételesen pozitívabban.

A törvényszerű kerületváltás viszont megszabta a szabályokat. Meg kell jegyezni, hogy a kibucban sem voltak elragadtatva az ulpán-új-ságban megnyilvánuló kritikus grafikáimtól. Pedig jók voltak azok.

IGAZI HŐSÖK

A Drory Könyvklub vendége hamarosan Nyáry Krisztián író, a Magvető kiadó ügyvezető igazgatója lesz. Könyvjelzőnek addig is, írásban kérdeztük szabadságról, szerelemről.

N.G. Nyáry Krisztián, mint közszereplő és író a köztudatban akkor vált igazán ismertté, amikor 2012-ben elkezdte a facebookon posztolni szerelemről és költészetről. Tulajdonképpen csak arról írtál, amihez mint irodalomtörténész és kommunikációs szakember értesz, hiszen a nyomtatott formában is napvilágot látott „Így szerettek ők” kötet az év egyik sikerkönyvének számított. Emlékeztetni az emlékeinkre, közhelynek tűnik mégis amennyire könnyen fel lehet eleveníteni a múltat ugyanolyan könnyen el lehet felejteni. Többek között ezért is van szükség az olvasás népszerűsítésére, amelyben élenjáró vagy. Vissz térve választott hitvallásodra az irodalomra, azt gondolhatnánk hogy egy magyar nyelv és irodalom szakon végzett bölcsész a kilencvenes években, mint kezdő tanársegéd mi más is tehetne, mint valóra váltja a megálmodott álmot. A Szépliteratúrai Ajándék című irodalmi folyóirat szerkesztése óta tulajdonképpen most tértél vissza igazán, mint a Magvető Kiadó ügyvezetője. Közben érdekes fordulatokat vett a szakmai életed. Mennyire volt ez szándékos, úgy érezted, hogy a kommunikáció az igazi erősséged vagy egyszerűen így alakultak a dolgok?

Ny.K. A 90-es évek első felében még nem nagyon voltak szakirányú végzettséggel rendelkező kommunikációs szakemberek Magyarországon, mindenki „jött” valahonnan. Én például XIX. századi költésztörténetet tanítottam a pécsi egyetemen, amikor egy volt kollégám, aki filozófiatörténészből lett Demszky Gábor sajtófőnöke a budapesti városházán, elhívott maga mellé. Mivel egyetemen tanítani már akkor is költséges hobbi volt, a kommunikációs szakma pedig izgalmasnak tűnt, igent mondtam. Fogalmam sem volt, mit kell majd csinálnom, de az első perctől kezdve nagyon élveztem. Egyik nap színházak, másik nap útépitések, harmadnap hajléktalanellátás, negyedik nap Vaclav Havel látogatása. Sokat lehetett tanulni, és kiderült, hogy van is némi érzékem hozzá. Aztán a főnököm kapott egy új pozíciót, és egyszer csak azon vettem észre magam, hogy 25 évesen én vagyok az önkormányzat legfiatalabb főosztályvezetője. Innen már egyenes szálon jött a folytatás, mindig engem találtak meg a munkák: voltam nemzetközi pr-cég vezetője, álltam közvélemény-kutató intézet élén, csináltam saját ügynökséget, és egyszer még visszamentem a városházára is kommunikációs igazgatónak. De a hobbim végig az irodalomtörténet maradt, ilyesmiket olvastam, ha volt egy kis időm. A hobbiból blog-bejegyzések lettek, azokból könyv, később újabb könyvek. Aztán ugyanolyan váratlanul, ahogy a kommunikációs karrierem indult, felkértek a legjobb magyar szépirodalmi

kiadó vezetőjének. Ehhez a szó eredeti értelmében hatalmas mázli kellett.

N.G. Mandátumod áprilistól kezdődött a Magvető élén, mondhatni hogy még meg sem száradt a tinta a papíroson és máris benne vagy a sűrűjében. A hazai nemzetközi könyvkiállításra jelentettétek meg Houellebecq Behódolás című regényét. Fordításként is élenjáró vagytok, de a magyar olvasnivalók figyelmét a nemzetközi sajtóban megjelent viharos fogadtatás révén is borítékolni lehet. Méltán, a „Behódolás” beírja nevét a hazai irodalomtörténetbe is és nem azért, mert a magyar borítót a nemzetközi sajtó élesen kritizálta mi több iszlámellenesnek nyilvánította érdekes módon párhuzamot vonva a magyar politika negatív felütéseivel. A laikus számára könnyen összevethető a borítón látható női öltözet neve, sokszor burkának mondják, holott ez tulajdonképpen nikáb. A különbség abban rejlik, hogy a nikáb esetében a szem vonala nyitott. Van valami szándékosság ebben a választásban? Ész-

revehető némi kompromisszum vagy esetleg fény az alagút végén szemben a teljesen elzárt sötétség mögötti burkában?

Ny.K. Inkább csak Mona Lisa szemét akartuk láttatni. Szerintem ez a borító jóval kevésbé provokatív, mint a szerző és ez a könyve maga. Houellebecq mindenkiről negatív képet fest a regényben, elsősorban a mindig megalkuvó európai értelmiségről, de a francia politikai pártokról, az egyetemekről, vagy úgy általában a céltalanul élő negyvenes férfiakról is. Legkevésbé az iszlámot bántja, a regényben a fiktív muszlim politikai párt térnyerése nem okozója, hanem következménye az felvilágosodásra és a zsidó-keresztény kultúrára épülő európai életforma kudarcának. Az általunk választott borító két ikonikus jelképet használ: a Mona Lisa-t, mint az európai kultúra egyik csúcsteljesítményét, valamint a muszlim fátylat, a nikábot, amely amúgy is a politikai viták középpontjában áll a szekuláris francia államban. Ez a borító egyszerre fejezi ki, amiről a regény szól, és az európai értelmiség félelmeit.

N.G. Az elzártág mögött rejtőző Mona Lisa mennyiben tekinthető párhuzamnak a művész és a művészet szabadságának veszélyeztetésével? A borító választásakor nem vetődött fel, hogy esetleg ez veszélyes is lehet, gondolok itt a Charlie Hebdo szomorú eseményeire.

Ny.K. Nem, hiszen az a furcsa helyzet van, hogy Houellebecq regényét egyik szélsőséges ideológiai hívei sem utálják Franciaországban: a szélsőjobboldal az iszlámveszélyre felhívó pamfletként olvassa, a radikális iszlám hívek pedig a saját eljövendő diadalukat megjövendölő jóslatként. Felháborodást a maghrebi származású, de francia identitású olvasók és a liberális értelmiségiek körében keltett, mert tabutémákat feszeget. Egyébként a borítót természetesen egyeztetni kellett a francia kiadóval is, akik elfogadták a magyar verziót. Azóta megjelent a holland fordítás is, amelyik ugyancsak használja a nikáb ikonológiáját a borítón, talán pont tőlünk vették az ötletet.

N.G. Egy interjú kapcsán említetted, hogy hazai viszonylatban nincsenek olyan vonatkozások, mint Franciaországban, de aki ismerte a Kádár kor behódolásait az könnyen el tudja képzelni mi rejlik Houellebecq jóslatai mögött. A rendszerváltás után megszűnt a behódoltság, vagy ez az örökség generációkon átível? Észrevétlenül mi magunk örökítjük át gyerekeinken keresztül, hiszen marad az ösztön és a beidegződés legfeljebb a behódoltatók váltakoznak?

Ny.K. A radikális iszlám kérdése fontos európai probléma, ami minket is érint, például mert az unió tagjai vagyunk, de valóban van a regénynek egy olyan univerzális mondanivalója, amihez nem kell otthonosan mozogni a mai francia politikában. Sőt, itt, Kelet-Európában sokkal tapasztaltabbak vagyunk behódolás-ügyben. Amikor a főhős azon gondolkodik, hogy az egyetemi karrierje kedvéért felvegye-e az iszlám vallást, az nagyon hasonlít a kommunista pártba belépő tanszékvezető-helyettesek önfeladó dilemmáira. És igen: mindez nem múlt el a rendszerváltással, csak talán kevesebb áldozathozattal jár erkölcsileg intaktnak maradni.

N.G. Végezetül valami kellemesebből is beszéljünk. Megjelent írásaid, a már említett „Így szerettek ők” kötetek, publikációid és cikkeid alapján elmondható rólad, hogy Te igazi romantikus író vagy? Folytatod a sikerszeriát újabb kötetekkel, esetleg gondolkodtál már műfajváltáson, például egy regény megírásán?

Ny.K. Nincsenek szépirodalmi ambícióim, és különösebben romantikus alkatnak sem tartom magam. Most éppen az Igazi hősök című könyvem folytatásán dolgozom, és egy darabig még van municióm valódi emberi sorsokat bemutató történetekből.

Innen folytatjuk tovább, személyesen. Szerezzétek várunk.

Nagy Gabriella

PEER GIDEON:

(MEG)CSAL A PAPAGÁJ

És miért? Egy tál lencséért...

De elmondom. Aki követi munkásságomat, felfigyelhetett arra, hogy a Facebookon közzétettem egy saját kezűleg készített fényképet, amelyen egy papagáj látható. Nem is akármilyen, hanem egy bársonyos tollazatú, zöld színű madár, piros, kerek szemekkel, arányos alkatú, kifejezetten csinosnak mondható, remek példány, amely szabadúszó, illetve repülő, mégis, rendszeresen az én erkélyem szarítórúdján kötött ki, különböző órákban. Nem menekült el, amikor meglátott, nem szállt tova, ellenkezőleg, kitartóan szemezett velem, illegette magát, azt is mondhatnám, kihívóan viselkedett. Legtöbbször egyedül érkezett, de ha csatlakozott hozzá a falka, elkergette társait. Nem volt hajlandó osztozni rajtam, egyedül kívánt velem maradni.

Tagadhatatlan, tetszett közeledése, és egyre több időt szenteltem arra, hogy kettesbe maradván, egymást nézegessük.

Szinte mindig ugyanazon a helyen találtam, a szarítórúd végén, ahol a kötél csomója van. Onnan nézett rám, kitartóan, egyáltalán nem törődve a világ hívságaival. A többi papagáj csapatba verődve randalírozott fel-alá, akrobatikus mutatványokkal, csavarszaltókkal próbálta felhívni magára a figyelmet, mindent hangos rikácsolásokkal kísérve, persze eredménytelenül. El voltam telve a kiválasztott szépségétől, bájától, kecsességétől, attól a szinte megfogadhatatlan kitartástól, ahogy hozzám közeledett, annyi lehetőség közül engem választott, kizárólag rám szegezte kerek szemét, és akármerre is forgatta a nyakát, te-

kintete végül is rajtam nyugodott meg.

Eltűnődtem, vajon mit akarhat tőlem? Semmit sem kapott, mégis, ragaszkodik hozzám, kitartó társammá vált.

Tetszem neki? Nem ismerem igazából a papagájok természetét, de tudom, nem mindennapi tudással vannak megáldva. Ha képesek beszélni, miért ne lehetne feltételezni, hogy szépérzékük is fejlett, vagy azon túl is, kiismerik magukat az emberi társadalom útvesztőiben, értékelik az intelligenciát, a nemes lelkűséget, ráismernek a magasabb értékek hordozójára.

Amikor megjelent nálam, minden mást abahagytam, csak vele foglalkoztam, néztem áhítattal, figyeltem minden mozdulatát. Meg kellett állapítanom, egyedi példány, szépségével kitűnik fajtája közül, kecsessége Picasso ecsetjére való, aki elkövette azt a baklövést, mondhatnám fatális tévedést, hogy a galam-

bokat tüntetett ki figyelmével, ahelyett, hogy a papagájokra koncentrált volna, közülük is elsősorban az enyémre. Mennyi szépség, mennyi zene, mennyi fennkölt gondolat fér el egy ilyen madárban! Minden mozdulata a kifinomult érzékiség, szinte hallani lehet, ahogy egy szimfonikus zenekar követi szárnycsapásait, billegéseit...

Tegnap nem mentem ki az erkélyre, a konyhaablakon át figyeltem. Megjött. Nem vett észre. Éles csőrrel nekiesett a szarítókötél végének, cibálta, marcangolta, ráncigálta, és egy-egy darabot kitépett magának belőle, azt ette.

Megvilágosodott! Tehát így állunk! – kiáltottam fel a megcsalt ember keserűségével. A fémsodrású, műanyaggal bevont kajámért szertől! Azért illegetted magad, pislogtál rám sokatmondó szemekkel, azért néztél olyan kitartóan? Mondanom sem kell, egy világ omlott össze bennem.

Ha egy szóval is említette volna, hogy éhes...

Peer Gideon

Izraeli apróságok

című könyve

Dán Ofry bevezetőjével és Schöner Alfréd rabbi professzor utószavával megrendelhető

a 054-6678131-es telefonszámon.

(Külföldről: +972/546678131)

A Drory könyvtár heti ajánlata

Philip Kerr:

Berlin noir 1. - Halálos március

„Semmi kedvem nem volt a lelkiismeretemmel viaskodni, amikor ilyen sok pénzről van szó.”

A múlt heti Merle különlegesség után találtam még egy klasszikust, amelyre nem kevesebb, mint huszonhat évet kellett a magyar olvasóközönségnek várnia. Philip Kerr „Berlin Noir” sorozatának első részéről van szó, mely trilógiának indult, de a töretlen népszerűségnek köszönhetően már tíz kötetnél jár.

Az eredeti cím March Violets – Márciusi ibolyák a náci pártba belépő új, törtető tagokra utal. A történet 1936-ban játszódik a Berlini Olimpia előtt, amikor a náci Németország néhány napra megpróbálta elhitetni a világgal, hogy náluk minden szép és minden jó. Olyannyira, hogy ezért áldozatokat is képesek voltak hozni: újra játszhattak a betiltott dzsessz

zenekarok, az utcákról eltűntek az antiszemita feliratok és a könyvesboltokban ismét megjelenhettek a tiltólistán lévő művek.

A rendőr legenda Bernhard Günther a nácik hatalomra kerülése után kilép a rendőrségtől és magánnyomozóként folytatja karrierjét. Új kliense az ország egyik leggazdagabb acélmágnása, aki egy kisebb vagyont ajánl Günthernek a lánya és náci tisztviselő veje gyilkosának előkerítéséért. Ezen felül meg kell találnia egy nagyon értékes nyakéket is a legnagyobb diszkréció mellett, mert az ékszer nem biztosították.

Az egyszerű rablógyilkosságnak tűnő ügy végül az áldozatok náci kapcsolataihoz vezet, akik a legfelsőbb politikai körökbe tartoznak és egymás ellenlábasai.

Günther azon kevesek közé tartozik, aki

nem képes magáévá tenni a nagy náci eszméket, ezért lehetőségeihez mérten igyekszik távol maradni a politikától. Jópénzért hajlandó mindenféle ügyet elvállalni, igaz, ez a kapzsiság kis híján az életébe kerül. Kíváncsisága és balszerencséje a poklok poklába vezet, ahonnan csak a kiváltságosoknak van kiút.

Remélhetőleg nem kell évtizedeket várni a folytatásra.

Hard boiled rajongóknak kötelező darab.

Nagy Tímea

A könyv megvásárolható vagy kölcsönözhető a Drory Könyvtárban. A könyvtár elérhetősége a világhálón www.dkabala.com honlap, a Facebookon: Drory Izraeli Magyar Könyvtár. A könyvtár címe: Givatayim, Enzo Sireni 20. III/10. Telefon: 054/391-1831.

Segítség, megtámadott a saját kezem!

Önálló életet élő végtagok, fejben lejátszódo képzeletbeli robbanások, önmagukat farkasembernek képzelő páciensek. Az orvostörténeti feljegyzések hemzsegnek az olyan bizarrabbnál bizarrabb esetektől, melyek többségére gyakran nincs magyarázat. Az Origo összeállításában néhány ritka kórképbe nyerhetnek betekintést.

Megszállott kezek (idegenkéz-szindróma)

Képzeljük el azt a horrorfilmbe illő jelenetet, amikor egyik végtagunk önálló életre kel, és ránk támad. Bár ez az extrém eset valószínűleg nem minden idegenkéz-szindrómában szenvedőt érint, a probléma nagyon is létezik. Az érintettek általában úgy írják le az élményt, mintha egy szellem vagy démon szállná meg önállósodott végtagjukat.

Az ötvenes éveiben járó Karen Byrne történetéről még 2011-ben számolt be a BBC magazin. Epilepsziája miatt az asszony 27 évesen agyműtéten esett át. Az agyhasítás egy drasztikus operáció, ezért csak rendkívül súlyos esetekben alkalmazzák. Az eljárás során a két agyféltekét összekötő ideg rostköteget, a kéregtestet vágják át. A műtét célja, hogy az epileptikus rohamok ne terjedjenek át az egyik agyféltekéről a másikra. Az eljárás – bár az epilepsziát sikeresen megszüntette – vélhetően alaposan megzavarta a két agyfélteke közötti kommunikációt.

A tünetek nem sokkal a műtét után jelentkeztek: orvosai azt vették észre, hogy Karen bal keze elkezdte kigombolni az asszony ruháját. Az akaratlan cselekvést jobb kezével ugyan megakadályozta, azonban rögtön ezt követően a bal kéz ismét a vetköztetésbe fogott. Később sorra következtek a bizarrabbnál bizarrabb esetek: például amikor cigarettára akart gyújtani, idegenként viselkedő keze kivette a szájából és eldobta azt, vagy az asszony táskájából tulajdonított el dolgokat. Olyan helyzet is előfordult, hogy az engedetlen végtag arcon csapta a nőt.

Tizennyolc évig kellett elviselnie az állapotot, orvosainak köszönhetően azonban valamilyen szinten sikerült megzaboláznia engedetlen végtagját. Sajnos teljes gyógymód azóta sincs a problémára.

Terroristatámadás a fejben (robbanófej-szindróma)

„Minden előzmény nélkül, egyre erősödő hangokkal kezdődik, majd egy fényes villanással kísért hatalmas robbanás zaja hasít az ember fülébe” – mesélte élményeit a BBC-nek Niels Nielsen, aki nem egy terroristatámadás szemtanúja, hanem egy ritka állapot, a robbanófej-szindróma elszenvedője.

A rendellenességet először 1876-ban írták le, és bár azt hinnénk ritka jelenséggel állunk szemben, egy 2015 márciusában közölt ta-

nulmány azt találta, hogy ötből egy ember tapasztalta már a kellemetlen érzést, köztük sok fiatal. Ez egyúttal rácafolta azokra a korábbi nézetekre is, melyek szerint a szindróma kizárólag az 50 év felettiéknél fordul elő. Az Amerikai Alvás Társaság honlapja szerint a robbanás általában az alvás első harmadában, a mély álomba való zuhanás előtt következik be. A szindrómában szenvedők elbeszélése szerint a hanghatás nem minden éjszaka jelentkezik, időnként hónapok is eltelhetnek két „robbanás” között.

Pontosan mi okozza? Erről is csak teóriák léteznek. Dr. Brian Sharpless, a Washingtoni Állami Egyetem szakértője szerint a legvalószínűbb, hogy az ébrenlét és alvás közötti átmenet során történik valami, ami megzavarja az egyes agyterületek „pihenő üzemmódba” állását, ez a hiba pedig hang, esetleg fényhatások formájában realizálódik. Bár közvetlen egészségügyi következményei nincsenek, gyakori előfordulása hosszú távon alvászavarokhoz, szapora szívveréshez, depresszió kialakulásához vezethet.

Szemünk előtt menetelő törpék (Charles Bonnet-szindróma, CBS)

„Ebéd után, amikor a nappaliban üldögélek, gyakran látok apró emberkéket jobbra-balra szaladgálni. Furcsa ruhákat viselnek, olyan, mintha egyenesen a Willy Wonka és a csokigyár című filmből léptek volna elő. Nem szólnak soha egy szót sem, teszik a dolgukat, olykor viszont rám néznek, ami valljuk be, elég rémisztő tud lenni” – a magát megnevezni nem kívánó személy beszámolója csak egy a sok személyes történet közül, amelyet a Charles

Bonnet Szindróma Alapítvány weboldalán lehet olvasni. Az állapotot – saját nagyapja esetét tanulmányozva – Charles Bonnet svájci természettudós írta le 1760-ban.

Bár az érintettek hallucinációjában a legkülönbözőbb alakok – emberek, állatok, tárgyak, színes absztrakt ábrák, mesefigurák – jelennek meg, a kór nem jár mentális hanyatlással. A betegek tudata teljesen ép, legtöbbjük magától rájön, hogy illúzióval van dolga. Szintén általánosan jellemző, hogy a vizuális képzelődés sosem párosul hangélménnyel. A betegség pontos okai nem ismertek, kialakulása vélhetően a súlyos látásvesztéssel – főként makula degenerációval – áll összefüggésben, és túlnyomó részt az idősebb korosztályt érinti. Egyes orvosok úgy vélik, a vizuális ingereket feldolgozó agyterület a látás romlása miatt kevesebb információt kap, és ezt igyekszik központi szervünk a szokatlan képekkel kompenzálni.

A probléma gyakoribb, mint hinnénk, ennek ellenére szegényesen dokumentált. Az okot nem túl nehéz kitalálni: az érintettek sokszor félnek orvoshoz fordulni, nehogy örüljenek ti-tulálják őket.

Kényszeres prédikációk (Jeruzsálem-szindróma)

Jeruzsálem három vallás életében játszik kiemelt szerepet, így nem meglepő, ha évről évre zarándokok tömegei keresik fel. A város szent helyei azonban néhány látogatónál pszichotikus tünetek sorát idézik elő. Az állapotot először izraeli pszichiáterek írták le a The British Journal of Psychiatry című szaklapban, és hét jellemző szimptomát különböztettek meg.

Az érintettek először szorongást és idegességet tapasztalnak, majd bejelentik, hogy a családtól vagy turistacsoporttól elválva egyedül barangolják be Jeruzsálemet. Ezt követi a szélsőséges tisztálkodási vágy. A hosszadalmas fürdőzés után a páciens – gyakran a bérelt szállás ágyneműjét használva – tógyszerű öltözékbe burkolja magát, közben hangosan mormolja vagy éneklí a Biblia valamelyik passzusát. Ha a hotel dolgozói nem lépnek közbe, és szállítják a legközelebbi pszichiátriára az illetőt, jön a szindróma következő fázisa, a szent hely felkeresése. A páciens itt általában hosszú, zavaros prédikációba kezd, melyben szellemi-lelki megújulásra kéri az emberiséget.

Az 1200 regisztrált beteg többsége természetesen valamilyen mentális betegséggel küzdött. Egy paranoid skizofréniában szenvedő amerikai férfi például Sámsonnak képzelte magát, és elindult Jeruzsálemben, hogy elmozdítsa a Siratófalat. Meglepő módon azonban akadtak olyanok – igaz jóval kevesebben – akiknél a látogatás előtt nem diagnosztizáltak semmilyen mentális rendellenességet. Több pszichiáter egyébként vitatja, hogy önálló kórképről lenne szó, ami kizárólag Jeruzsálem városához van kötve.

RÓNA ÉVA:

DAN REISINGER, IZRAEL BÜSZKESÉGE

Magyarkanizsán született 1934-ben. A város ma Szerbiához tartozik, de megőrizte magyar kultúrais örökségét. Miután a fasizmus Dan Reisinger szülővárosának zsidó lakossága felé is kinyújtotta csápjait, édesapját munkaszolgálatosként a Don-kanyarba üldözték, ott szenvedte át élete utolsó napjait. Édesanyját, gyermekével, egyik keresztény szomszéd bújtatta el, így menekültek meg a haláláger poklától. Dan Reisinger később Budapesten töltötte gyermekéveit. 1949-ben édesanyjával Izraelbe emigrált, ahol új élet nyílt meg előttük. Dan beiratkozott a jeruzsálemi Becallel Művészeti Akadémia grafika szakára, majd végzett diákként, Londonban és Brüsszelben mélyítette tovább művészettörténeti ismereteit.

Visszatérése után Izraelbe, stúdiót létesített Tel-Aviv központjában. Karrierje rohamosan ért a csúcra. Nevéhez művészi grafikai művek, logók (emléma jelképek), naptárak, bélyegek, plakátok, csomagolási tervek, könyvillusztrációk fűződtek. Művészi munkáit, Izraelen kívül Európában, Amerikában, Kanadában, Kínában, Japánban, s a világ számos más országában híres kiállítási termek, múzeumok tárták, s tárják napjainkban is a közönség elé. Az izraeli Diaszpóra Múzeum állandó kiállítása őrzi az „Égő tekercsek” című alkotását. Jeruzsálemben a Holokauszt áldozatainak emlékére létesített Jad Vasem Múzeum falát 50 méter hosszú alumíniumreliefje díszíti. A Tel-Aviv Múzeumban állandó önálló kiállítása fogadja a látogatókat.

Dan Reisinger sokoldalú tehetsége, a műveire jellemző különleges színhatásokban, valamint a rendkívül ötletes kombinatív megoldásokban nyilvánul meg. Jellegzetes alkotásai, úgyszintén az alkotásaival kapcsolatos tudományos könyvei világszerte ismertté tették a nevét.

1986-ban, Izrael Függetlenségi Napjának közeledő évfordulójára tervezte és alkotta meg az ország legrangosabb kitüntetésének, az Izrael-díjnak a jelvényét.

– Álomban sem gondoltam, hogy valamikor én is részesülök ebben a magasztos kitüntetésben – mondta később Dan Reisinger. – Miközben tudásom maximumát ötvöztem bele a rangos jelvény készítésébe, elkalandozott gondolataimban úgy éreztem, hogy itt vagyok egy folyó közepén, hátam mögött apám, a vészorkorszak áldozata, előttem a gyermekeim, s majdani unokáim, akik egy valóra vált legenda szereplői... Megható érzés volt kézzelfoghatóvá tenni egy reményteljes elképzelés szimbólumát!

1998-ban, Izrael Állam fennállásának 50. évfordulója alkalmából, Dan Reisingert, kiváló művészi munkásságáért, hazánk legnagyobb kitüntetésével, az Izrael-díjjal jutalmazták. Kitüntetései közé tartoztak továbbá a Herzl- s a Nordau-díjak is.

Dan Reisinger 1971 óta tagja a svájci székhelyű Nemzetközi Grafikai Szövetségnek (Aliance Graphique International). Akkoriban a művészvilág mindössze 50 kiváló tagja büszkélkedhetett a szövetség tagsága címével. A szövetség évente közös kiállításokat, konferenciákat rendezett a világ különböző országában, s a nemzetközi szakirodalmi folyóirataiban közölte a tagok alkotásaival kapcsolatos irodalmi műveit.

1999-ben Sanghajban került sor ilyen közös kiállításra. Dan Reisinger ott találkozott Yu Bing-jan professzorral, a Bejcing-i Egyetem design tanszékének vezetőjével, aki elhatározta, hogy kínai nyelven megjelenteti Reisinger könyveit, amelyek kötelező tankönyvként kerülnek majd Kína főiskoláinak könyvtárába.

Reisinger egyik legismertebb művészi alkotása az El-Al légitársaságnak készített sorozata. Az újságírók kérdésére, hogyan született meg ez a fantáziadús El-Al szimbólum, Dan Reisinger azt válaszolta:

– Sok időt vett igénybe, amíg a mű kialakult, mert feltétlenül azt akartam, hogy a betűkombináción túl, a logónak mindenki számára ismert legyen a jelentősége. Mi, ugye jobbról balra olvasunk, mint az arabok. Úgy oldottam meg, hogy balról jobbra a latin írásnak megfelelően, jobbról balra pedig a héber írásnak megfelelően olvasható legyen az El-Al kombinált formája, amely végül egy hídát alkotott. Hídát az országok, illetve az emberek egymás közötti közeli-déséért, megértéséért, az élet minden területén.

Dan Reisinger a Brüsszeli Világkiállításon első díjat nyert egyik háború ellenes plakátjával. Attól kezdve töretlen nemzetközi hírnévre tett szert. Dolgozott Belgrádban is, az Atelje Színház díszlettervezőjeként, majd önálló kiállítása volt az ottani Kortárs Művészeti Galériában. A folyamatos grafikai, festőművészeti, illetve tervezői alkotómunkája mellett, aktívan tevékenykedett Izraelben és külföldön szakmai oktatóként, valamint a szakmai fórumok zsűrijének tagjaként is.

2004-ben a budapesti Holokauszt Múzeum Bizottsága Dan Reisingert tagjává választotta. Majd a Magyarország és Izrael közötti kulturális kapcsolatok terjesztésének elismeréseként a Magyar Köztársaság elnökétől megkapta a Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztjét.

Ugyancsak 2004-ben a budapesti Iparművészeti Múzeum különtermében sor került Dan Reisinger képzőművész UTAK című életműkiállítására. A tárlat a magyarországi Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és Izrael Állam Külügyminisztériuma támogatásával jött létre. A tárlatnyitón Benzsel Miklós, a Szabadalmi Hivatal elnöke mondott szakmai méltatást a világhírű izraeli művész alkotásairól. A rendezvény külön érdekessége volt, hogy Kömöröczy Károly, Magyarkanizsa polgármestere, átadta Dan Reisingernek városa legnagyobb elismerését jelentő „Pro Urbe”- díjat.

„Ezt a díjat azoknak adományozzuk – mondta a polgármester, – akik alkotásaikkal hozzájárultak városunk jó hírnevének növeléséhez, az emberek közötti békés együttélés megteremtéséhez. Dan Reisinger úr megérdemelten részesül ebben a kiváló megtiszteltetésben...”

Dan Reisinger magyarul, héberül, szerbül, angolul üdvözölte a tárlat szervezőit, rendezőit, köszönetét tolmácsolta Magyarkanizsa polgármesterének, Körmöczy Károly úrnak, s a város lakosságának a rangos Pro Urbe díjért.

2005-ben a budapesti Magyar Zsidó Múze-

umban is megnyílt Dan Reisinger nagyszabású „Életmű kiállítása”. 106 művészi plakátját, számos érdekes témájú logóját, az El-Al légitársaságnak készített híres sorozatát, és megannyi grafikai alkotását tekinthették meg a látogatók.

2009-ben Dan Reisinger újabb jelentős megtiszteltetésben részesült. A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem vezetősége címzetes egyetemi tanárrá nevezte ki. A székfoglaló alkalmával, a művész anyanyelvén, magyarul elhangzott köszönő szavaiban hangsúlyozta, hogy alkotásaiban gyakran jelennek meg a magyar gyökerek. A magyarországi képzőművészek között pedig, akik a Jeruzsálemi Becallel Képzőművészeti Akadémián szereztek diplomát, alkotásaikban fellelhető az izraeli hatás.

Dan Reisinger alkotási sikerekkel teli évéből végezve a napjainkhoz közelebb álló egyik kiemelt eseményt elevenítem fel.

2013. május 10-én, vasárnap, nagyszabású ünnepségre került sor a szlovéniai Lendva város zsinagógájában, Az egykor ájtatos zsidóktól szüfólásig megtelt zsinagóga, a holokauszt után – a zsidó lakosság megcsappant létszáma miatt – már nem tölthette be hivatását. Jelenleg kulturális intézményként működik, valamint a muravidéki zsidóság történetét bemutató állandó kiállítás otthona.

Az említett ünnepségen Dan Reisingert Lendva város díszpolgára címmel tüntették ki. A megtisztelő címet Anton Balazek, Lendva város polgármestere a következő méltató szavakkal adta át a művésznek:

– Dan Reisinger, a világhírű izraeli grafikusművész egyrészt életművéért részesül a kitüntetett címben, másrészt Lendva város lakossága iránt tanúsított barátságos magatartásáért, a fiatal alkotók ösztönzéséért, valamint a városnak ajándékozott 53 műalkotásáért. Alexandra Kazak, a polármesteri hivatal munkatársa elmondta, hogy ebből az alkalomból a zsinagógában rövidesen megnyitják a szlovéniai Holokauszt Múzeumot, emléket állítva ezzel a muravidéki deportált zsidóságnak. A Múzeum megnyitását Marján Tos, a maribori Zsidó Kulturális Örökség Központjának igazgatója szorgalmazza. Szlovéniában ugyanis csak Mariborban és Lendván maradt fenn zsinagóga. Ezután az ünnepség résztvevői megtekintették a földszinti falakat díszítő, Dan Reisinger Tűztekerccsek című 53 grafikai ciklusát, amelyet egy évvel előbb adományozta a művész Lendva lakossáinak. Ezután az emeleten rendezett történelmi kiállítást tekintették meg.

Dan Reisinger köszönetet mondott Lendva város vezetőségének és lakosságának a „Lendva díszpolgára” megtisztelő cím adományozásáért. Meghatottan említette, hogy a lendvai lakosság összegyűjtötte és megőrizte a város zsinagógájában lévő, 1944-ben megsemmisítésre ítélt zsidó imakönyveket és kegytárgyakat. Majd szavait, szimbólikus gesztusként, héberül hálaimával zárta. 70 év után először hangzott el héber ima a zsinagógában.

A jelenlévők többségének könny csillogott a szemében.

ARJE SINGER: APÁM NAPLÓJÁBÓL

Kisfiam 1948. októberében egy este nagyon későn érkezett haza.

- Hol jártál? - kérdeztem.
  - Van egy társaság...
  - Micsoda? Az úttörők ilyen késő este tartják a találkozásukat?
  - Már régóta nem járok az úttörőkhöz!
  - Elmondanád végre, hogy egy 13 éves gyerek hol lófrál késő este? - Ezt már úgy kérdeztem, hogy az édesanyja is hallja.
  - Igen már tíz óra van - jegyezte meg a feleségem.
  - Még csak öt perc múlva lesz...
  - Megint azzal a vörös hajú sráccal voltál? - kérdezte meg asszonykám.
  - Van neki neve is! Jaksinak hívják! - mondta dacosan a fiam.
  - Miféle név ez? - kérdeztem.
  - Héber.
  - Miért hívnának valakit a héber nevére a hétköznapi életben?
- Fiam ragyogó arccal válaszolt:
- Mint ahogy a te neved Mordecháj, anyuka pe-

dig Eszter, az ő neve Jakov. Mi a mozgalomban megrövidítettük Jaksira.

- Na jó. Megértem, ha valakit felhívják a Tórához, használják a héber nevét. De miért a mindennapos életben?
- Elmehetnek aludni? - kérdezte unalmas képpel fiacskám. Mint rendszerint megint ő győzött, hiszen nem tarthatom fel, amikor ő le akar feküdni.
- A következő vasárnap reggel korán elment hazulról, és csak este felé érkezett haza. Bekopogtam a szobája ajtaján, és leültem az ágyára.
- Hol voltál egész nap? Ki akartalak vinni a foci meccsre. A Fradi játszott az MTK - val.
- Remélem az MTK győzött.
- Miért? Soha sem voltál MTK drukkoló.
- Hát, mert az MTK zsidó csapat.
- Azelőtt nem volt ez fontos neked. Foci az foci!
- Most fontos lett.
- És hol voltál egész nap?
- A csoporttal kirándulni.
- Miféle csoporttal?
- Zsidó cionista csoporttal.

- Nem értem miről beszélsz.

- Hiszünk abban, hogy a zsidók helye Izraelben van. Meg aztán mi szétosszuk a kaját a csoportban.
- Fogadjunk, hogy te libamájat vittél, és száraz kenyeret kaptál.
- Na és?
- Előadást tartottam a fiainak, hogy a közönség képtelenség. Meg aztán hangoztattam, hogy a jelenlegi kommunista uralom is lehetetlen. Mindig voltak, és lesznek gazdagok, és szegények.
- Izraelben lehetséges.
- Homlokodon csókoltam. Szőke haja valósággal megbarnult a bármicvó után.
- A másik szobában a feleségem a rádiót hallgatta. A hírek beszámolót tartottak a közel-keleti háborúról. Az egyiptomi hadsereg délről, a jordániai keletről, és a szírek északról támadták a fiatal Izraelt. Százmillió ember hatszázezer ellen. Vajon milyen esélyeink vannak? Esélyeink? Nekünk? Vagy fiacskám öt perc alatt cionistává változtatott?

SÁNDOR JUDIT: Megfigyelés alatt - Szórakoztató paranoia

Azon a reggelen könnyű fehér pára lebegett a Holt-tenger tükre fölött, a jordániai oldal felé eső félen, a Moáb hegyei alatt. Onnan nézett valaha - Nébó-hegyéről - ide át az Ígéret Földjére (kb. 3500 évvel ezelőtt) Moshe Rabeinu vezetőnk és tanító mesterünk. Földünket csak messziről láthatta, mert az Örökkévaló ezzel a büntetéssel sújtotta őt egy régebbi vétségéért, hogy ő maga sohase tehesse lábát a tejjel mézzel folyó földre.

A misztikusan terjengő fehér ködről eszembe jutott egy régi jó ismerősöm, Arthur Gordon Pym a tengerész, tizenéves koromból, Edgar Allan Poe azonos című könyvéből. A regény úgy fejeződik be, hogy ez a bizonyos nevű tengerész titokzatos csólnakján elevez a ködfoszlányok láncolatán át valahova a végtelenbe. És Gordon Pym Arthur magával ragadott a végtelenbe. Azóta se találok ki belőle, fogva tart az élet végtelen regénye.

Ein Gediben különös dolgok történnek. Írtam már róla, hogy a virágok beszélnek, és én nagyon szeretném megérteni őket, ám ez igen nehéz nyelvismeret nélkül, ezért elkezdtem képezni magam, ha valaki kételkedne benne, igenis találtam egy könyvet, aminek az a címe, hogy „Gyorsan, egyszerűen, könnyedén ... három hét alatt a virágok nyelvén”. A könyvre egy titokzatos padláson bukkantam rá a kibuc egyik ódon házában, egy képzeletbeli ház, képzeletbeli padlásán, a képzeletbeli könyvre. Haza vittem (szerencsére nem képzeletbeli lakásban lakom), és elkezdtem tanulmányozni,

késő éjszakai órákban ami a tanulmányozásra legalkalmasabb.

Közben tudtam, hogy figyelnek, ugyanis amikor megnéztem leendő lakásomat - úgy értem, hogy amikor még leendő volt -, feltűnt, hogy a szomszédos oleander bokor sűrűjéből két hosszú, vékony nyélszerű fa kandikál ki, furcsa frizurával, vagy jó két méterrel magasodva a vadul burjánzó rózsaszínű szírom-tenger fölé. Egy kibucnyik meg is jegyezte - amikor eljött felmérni a szükséges munkálatokat - és mondtam neki, hogy nézd ezek figyelnek engem -, megjegyezte, hogy ezeket a papayákat ki kellene onnan vágni, mert semmi keresnivalójuk az oleander közepén. Szóval papayának álcázott nemzetközi kémek. Tudhattam volna. A papayák egész álló nap és éjjel megfigyelés alatt tartottak, bármikor is mentem ki a teraszra, folyton folyvást engem néztek. Na jó, majd

utol ér titeket a végzet, morfondíroztam magamban, nem sokáig játsszátok itt a papayaságot, de amilyen vékonyak voltak fölül, olyan erős vastag volt a törzsük alul. Ezeket nem tudom kivágni, különben sem vinne rá a lélek, hogy elnyiszljam egy fa törzsét, pláne, hogy nemzetközi kémek. Ideérkezésem harmadik hetében történt, hogy egy nap haza érkezvén holtan találtam őket az alsó szomszéd teraszán. Valószínűleg az ellenséges kémszervezet végzett velük. Amit Mata Hari és James Bond óta tudunk, hogy a kémkedés különösen veszélyes foglalkozás, íme újra bebizonyosodott. Szomorúan nézem a halott papaya törzseket naponta, amikor többször elmegeyek mellettük. Hiányoznak.

Most meg nem figyel rám senki?

Zsinagóga avatás, avagy egy plusz Szimhat Tora Debrecenben

5775 Ijar 7-én vasárnap nagy nap köszöntött a debreceni, és a Debrecenből elszármazott zsidóságra. Ezen a napon a „vallási főváros” az országban ide költözött.

30 év után betejesedett az a titkos vágyunk, hogy – ne csak kívülről, hanem belülről is –, régi pompájában tündökölhessen a Pásti utcai Ortodox Zsinagógánk. Nem lehet, hogy véletlenül 30 év után került Tóra a Frigyszekrénybe. Az Örökkévaló akarata szerint és segítségével megvalósult az álom. Európai Uniós pályázaton elnyert pénzből sikerült az újjáépítés. A belső tér festése, motívumai maradtak a régié, hogy így is tudjunk emlékezni, milyen volt és milyen lett! Napkollektorok kerültek a tetőre, melyek a praktikus padlófűtést, meleg vizet, és világítást hivatottak szolgálni. Előtérben egy modernül felszerelt konyha ékeskedik. Lift segít az időseknek (szombat és ünnep kivételével) az emeletre való feljutásban.

Sokan, akik szerettek volna velünk együtt ünnepelni, de más elfoglaltságuk meghiúsította ideutazásukat - levélben vagy telefonon fejezték ki gratulációjukat. Közel 300 fő ünnepelte a megújulást. Budapestről külön busz hozta hittestvéreinket a Hitközségünk megbízásából. Izraelből érkezett egy csodálatos hangú világhírű ortodox kántor, Jechezkel Klang, akinek szerénységénél csak kántori tudása, és a zsinagóga egészét betöltő dallamai voltak nagyobbak. A 30. Zsoltár előadása közben hozták be talesz alatt a Tórát, és helyezték el a felújított frigyszekrényben. Dr. Asher G. Ehrenfeld főrabbi, és Horovitz Tamás a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke emelték méltó helyére a szép Tórát. Nagy micve volt kísérni a Tórát, illetve fölötte a talesz sarkait tartani - most hüppe helyett - mindazoknak, akik csatlakoztak a végeláthatatlan sorba!

Egy Debrecenből elszármazott család, - Lefkovitsék - külön levelet írtak, és kérték annak felolvasását. Zoli, a most 80 éves családfő, a zsinagóga tőzsomszedságában lakott szüleivel és testvéreivel. Idejártak imádkozni. Ez is arra készítette, hogy New Yorkból is nagylelkűen támogassa hitéletünket. Nem először tette. Gyermekként elnökünk megboldogult édesapjának legjobb barátja volt. Könnyeket csalt ki a hallgatóság szeméből köszöntő levele.

A vendégek között köszönthettük városunk első emberét, Dr. Papp László polgármestert, aki mindig részt vesz nagy eseményeinken. Rajta kívül más városi vezetők, egyházi méltóságok, kormánytisztviselők, a felújításban közreműködők, határon innen és túli hitközségek képviselői (Budapest, Nyíregyháza, Miskolc, Vác, Karcag, Szatmárnémeti, Nagyvárad...) emelték rendezvényünk fényét.

Dr. Papp László, Debrecen polgármestere köszöntőjében kiemelte: a debreceni zsidóság története, a megújult ortodox zsinagóga jól példázta, hogy egy közösséget a legnagyobb tragédiák után is meg lehet tartani, újra erőssé lehet tenni.

A polgármester szerint talán Európában egyedül állónak tekinthető, hogy „a város, mindkét zsinagógáját sikerült egyidejűleg felújítani, az imaházzal együtt, amely felújítás egyet jelent a város zsidónegyedének átfogó újjáépítésével”.

Felidézte, hogy amikor a Pásti utcai zsinagógát építették, senki sem gondolta, hogy 120 évvel

később a szent szolgálat mellett más feladata is lesz: mementóként állni.

„Mementóként a város több, mint 12 ezer zsidó polgáráért, egy virágzó városi zsidó közösségért, és mementóként a holokauszt közel 6 ezer debreceni zsidó áldozatáért. A várost pótolhatatlan veszteség érte akkor, amikor nem volt bennünk elég erő és józanság, hogy megálljt parancsoljunk az embertelenség fajgyűlölő, fasiszta eszméinek” - mondta Debrecen polgármestere, majd hozzátette: hiányzik a városból az a több mint tízezer ember, aki áldozatul esett, vagy már soha nem tért vissza Debrecenbe,

esetleg hite megrendülvén elhagyta a várost. „Szolgálja ez a zsinagóga a fejlődő debreceni és magyar zsidóság ügyét úgy, hogy minden zsidó honfitársunk érezhesse: itt érdemes élni, dolgozni, alkotni és soha senki félelmet, indulatot, gyűlöletet ne tudjon szítani közöttünk” - zárta szavait Debrecen polgármestere.

Kósa Lajos országgyűlési képviselő, volt polgármester, arról beszélt, hogy a zsidó közösség nagy szerepet játszik Debrecen fejlődésében, mint ahogyan elődei is. A volt debreceni polgármester emlékeztetett rá, hogy a vészorkszakban a református püspöktől a városi tisztviselőig igyekeztek a zsidó polgárok életét menteni, amelyért Debrecen város önkormányzatának képviselője 2001-ben a Jad Vasem Intézet által a néhai tisztviselőknak adományozott kitüntetést vehette át.

Szalay-Bobrovniczky Vince, a Miniszterelnökség európai uniós ügyekért felelős helyettes államtitkára szerint a zsidóság a Debreceni Zsidó Hitközség és a város példászerű összefogásának eredményeként kapta vissza a megújult Pásti utcai zsinagógát. Utalt rá, hogy a rendszerváltás után a zsidó közösség is „a saját kezébe vette a sorsát” és ma reneszánszát éli a zsidó kultúra Magyarországon. A helyettes államtitkár a kormány és a zsidó szervezetek közös törekvésének nevezte a zsinagógák és a zsidó temetők felújítását. A közös törekvések megvalósításához sok egyetértésre, türelemre és nyitottságra van szükség, ami megvan a magyar kormány részéről - tette hozzá Szalay-Bobrovniczky Vince utalva arra is, hogy az idén hazánk a soros

elnöke a Nemzetközi Holokauszt-emlékezési Szövetségnek (IHRA), amely idei két közgyűlését Budapesten, illetve Debrecenben tartja. „Jó zsidónak lenni, jó debreceni zsidónak lenni, jó magyar zsidónak lenni” - mondta a zsinagóga avatáson Szabó György, a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány (MAZSÖK) elnöke, aki szerint hetven évvel az auschwitzzi pokol után „a zsidóság a rabszolgaságból a szabadság felé halad”, s ki kell használni ezt a szabadságot. Heisler András, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) elnöke az egész magyarországi zsidóság ünnepének nevezte a debreceni felújított zsinagóga avatását. A zsinagóga a zsidó szellemi és közösségi élet alapja, s a debreceni ortodox zsinagóga a bázisa lehet annak, hogy a környék szórvány szervezetei és a határon túli zsidó közösségek otthonra leljenek - tette hozzá. Horovitz Tamás, a Debreceni Zsidó Hitközség (DZSH) elnöke kijelentette: a felújított Pásti utcai zsinagóga legyen a jelképe, hogy „Magyarországon van jövője a zsidó közösségeknek, a fejlődésünk soha nem állhat meg”. Bejelentette: a közeli jövőben a zsinagóga ad otthont a Kelet- és Közép-Európai Zsidó Oktatási és Kulturális Központnak. Novemberben pedig az IHRA egyik konferenciájának színhelye lesz (3 napos).

Megható volt Deutsch Péter rabbi emlékező beszéde, aki utalt megboldogult nagyapjára, Deutsch Sándorra, hiszen ő volt Debrecenben ezen zsinagóga 1985-igtartó működéséig az utolsó rabbink, és sajtunk is egyben.

Minden lehetőséget visszaállítottunk a hitélet folytatásához megújítva, de a régi alapokkal. A felújított zsinagóga emeletén, a női karzaton, egy múzeum kezdő darabjai kerültek elhelyezésre. Ezen az udvaron vettük igénybe évtizedekig a vágodát, melynek felújítása szintén folyamatban van. Ez az úgynevezett Zsidónegyed szolgál nemsokára Debrecenből elhurcolt, és elpusztított hittestvéreink emlékhelyéül. Készül az emlékpark a városi Önkormányzat segítségével.

Az ünnepi beszédek után következett a kóser konyhákon készült ebéd elfogyasztása, kötetlen kolecolással egybekötve. A verővényes nap-sugárzást titokban óhajtottuk, de a Mindenható tudta és teljesítette vágyunkat, alkalomhoz illő időjárás varázslásával. Sabbath Song Klezmer Band ismert héber nótáit a közönség is velük együtt énekelte. De nem csak dalra fakadtunk, hanem tánra is perültünk. Igazi esküvői hangulat volt.

A Kormány, a város, Horovitz Tamás, hitközségi elnök kitartó. áldozatos munkájának eredménye már látható ezen a pompázó zsinagógán. A „multifunkcionális”, technikailag is nagyon jó felszerelt Zsinagóga működéséhez kapcsolódó nagyszerű tervek megvalósítása a közösség feladata lesz.

A felejthetetlen naphoz, mely óriási mérföldkő hitéletünkben, már csak egy kívánságunk lehet, melyet a szintén nemrégiben felújított Kápolnás utcai Status Quo zsinagógánk Frigyszekrénye fölött olvashatunk: „im tovaj elbeszi, ami ovaj elbiszecu”, avagy „Ha eljössz az én házamba, én elmegyek a Te házadba”. Így legyen mindörökké! Amen!

Kreisler Gábor/Debrecen

A ZENESZERZŐ, AKI MINDIG MAGYARNAK VALLOTTA MAGÁT

Keller Tibor összeállítása

Liszt Ferenc (1811-1886) zeneszerző, zongoraművész, karmester és zenetanár. A 19. századi romantika legjelentősebb magyar zeneszerzője, és minden idők egyik legnagyobb zongoraművésze. Rendkívül termékeny zeneszerző volt, összesen kb. 1400 művet komponált (beleszámolva eredeti műveit, átíratát stb.), 400 eredeti művének zöme virtuóz zongoramű, szimfónia, szimfonikus költemény, mise. Műveinek nagy részét zongorára írta, legtöbbjük eljátszásához rendkívüli technikai tudás szükséges. Ezzel is magyarázható, hogy a közönség viszonylag keveset ismer belőlük. Liszt a programzene lelkes támogatója volt. Zenei átiratokkal is foglalkozott, és a legbonyolultabb zenekari művekkel is megbirkózott, mint például Beethoven szimfóniái. Művei a világ minden részén elmaradhatatlan elemei a koncertprogramoknak. Zenei munkássága mellett Liszt rengeteg esszét írt különböző témákról: zeneszerzők társadalmi helyzete, műelemzések stb.

Apja, Liszt Ádám, Eszterházy herceg hivatalnok, korán felismerte fiának kivételes zenei tehetségét és minden lehetőséget megragadott kibontakoztatására. Liszt 9 éves korában már nyilvánosság előtt zongorázott Sopronban és Pozsonyban, majd hamarosan műpártoló főurak támogatásával Bécsben folytatta tanulmányait. Czerny és Salieri tanítványaként 1822. december 1-én mutatkozott be az osztrák fővárosban. Nagy feltűnést keltő első bécsi koncertjén az akkor 11 éves művészre még Beethoven is felfigyelt. Itt jelent meg nyomtatásban első műve, variációi ugyanarra a Diabelli témára (keringőre), amelyekre Beethoven híres zongoraművét írta. Az ifjú Liszt bécsi szereplését követően négy nagy sikerű pesti illetve budai koncertje után 1823 őszén atyjával Franciaországba utazott és az európai művészeti élet központjába, Párizsba költözött. Felvételét a párizsi Conservatoire-ba, Cherubini, az intézmény vezetője gátolta meg, így Bécsben maradt, ahol zeneelméletet és el-lenpontot tanult magán úton. Közben hangversenykörútra indult.

Londoni bemutatkozását számos újabb megbízatás követte Franciaországba, Svájcba, majd ismét Angliába. Műsorán többnyire a népszerű operákra írt ábrándok, parafrázisok szerepeltek. 1827-ben egy időre a francia fővárosban telepedett le, ahol tehetségének köszönhetően a társasági élet ünnepe lett. Itt ismerkedett meg Chopinnel, akitől eltanulta a zongorajáték árnyalatait, valamint Berliozzal, akitől a zenekari nyelvet és a programzene új vívmányait sajátította el. Az 1830-as évek végén újabb hangversenykörutakra indult, bejárta egész Európát, Portugáliától Oroszorszáig. 1835-ben a genfi konzervatórium tanára lett. Az 1838-as árvíz katasztrófa károsultjait Bécsben rendezett hangversenyek jövedelmével támogatta. Ugyanilyen bőkezűen járult hozzá néhány évvel később a bonni Beethoven emlékmű létrehozásához. Az oroszországi hangversenykörutak során megismerkedett az orosz komponisták művészetével és szerelmével, Carolyne zu Sayn Wittgenstein hercegnővel, aki a későbbiekben közreműködött irodalmi munkásságában. A 40-es évek elején Weimarban az udvari színház karmestere lett. Itt népszerűsítette és vezényelte kortársai műveit, valamint tanította a kontinens minden sarkából érkező pályakezdő muzsikusokat és komponistákat. Liszt utolsó évtizedeit Weimar, Róma és Budapest között osztotta meg. A budapesti Zeneakadémia első éveiben készséggel segítette a magyar zenekultúra újonnan kialakuló központját és vállalta, hogy az év néhány hónapjában itt tanítson.

Liszt Ferenc magát magyarnak

tartotta, ezt számos kijelentésben meg is erősítette. Az egyik legjelentősebb bizonyíték az, hogy bár hosszú ideig élt Párizsban, Weimarban és Rómában, soha nem vette fel sem a francia, sem a német, vagy az olasz állampolgárságot, de soha nem volt osztrák állampolgár sem. Utazásai során minden alkalommal magyar útlevelet használt, az illetőségi hely, amely útleveleiben szerepelt, Sopron volt. Továbbá Liszt gyermekei is magyar állampolgárok voltak, az egy 1845-ös leveléből derül ki: „Mivel az én gyermekeim apjuk állampolgárságát követik, tehát akár akarjuk, akár nem, magyarok.” (Liszt Lamennais abbénak írt levele.)

Gyermekévek

Liszt Ferenc 1811. október 22-én született az akkoriban a Magyar Királysághoz tartozó Sopron megyében található Doborján nevű faluban. A falu Raiding néven ma Ausztria része. Apja Liszt Ádám – maga is jó amatőr zenész –, Eszterházy Miklós herceg juhászati számadója, anyja Lager Mária Anna, egy kremsi pékmester lánya volt. A gyermeket születése másnapján keresztelték meg a római katolikus plébánián, Lókon. A latin bejegyzés a következő: gyermek neve: Franciscus L., szülők: Liszt Adamus, ovium Rationista Principis Esterhazy et Lager Maria Anna, Reiding, keresztszülők: Zambothy Franciscus et Szalay Julianna, pap: Mersits Georgius capellanus Lookiensis.

Liszt Ádám fia fejlődéséről naplót vezetett. Sajnos mára ez a fontos irat elveszett. Azonban a francia Joseph d'Ortigue zenek-

ritikusnak köszönhetően számos idézet fennmaradt belőle. Ezekből megtudhatjuk, hogy gyermekként Liszt nagyon beteges volt, egy alkalommal szülei még a koporsót is megrendelték, mivel halottnak hitték. Zenei tehetsége korán megmutatkozott, apja elmondása szerint hat évesen tanult meg zongorázni, saját elhatározásából. Liszt 1874-ben emlékezett vissza gyermekkorának erre a korszakára: „A kottázást magamtól tanultam meg, és sokkal szívesebben gyakoroltam, mint a betűvetést. Kilenc éves koromig meglehetősen sok papírt tele irtam hangjegyekkel.” Liszt tanulmányait Doborjánban kezdte, a helyi elemi iskolában. A falu iskolájában hat és tizenkét év közötti gyerekek tanultak. Mindannyiuk tanítója Johann Rohrer (1783-1868) iskolamester, kántor és jegyző volt. Vallásoktatással Stefanis atya foglalkozott. A tanítás kizárólag német nyelven folyt, mivel Rohrer csak ezt a nyelvet beszélte. Liszt Ádám 1819-ben kezdett zongora tanárt keresni a fia számára. Először Johann Nepomuk Hummelhez fordult, aki Weimarban udvari karmester volt. Hummel elvállalta az oktatást, azonban nagyon magas honoráriumot kért, Liszt Ádám pedig ezt az összeget nem tudta kifizetni. A következő kiszemelt tanár Beethoven egyik tanítványa, a bécsi Carl Czerny volt. Czerny már az első meghallgatás után felismerte a gyermek zsenialitását, és egy jelképes összegért (1 forintért), elvállalta az oktatását, mihelyt a Liszt család Bécsbe költözik. Liszt Ádám anyagi támogatásért fordult Eszterházy II. Miklóshoz, a bécsi hercegi ügynökségben szeretett volna álláshoz jutni, ugyanakkor a herceg anyagi támogatására is számított. 1819. augusztus 4-én írta a híres és sokszor idézett levelét a herceghez, amelyben, miután tájékoztatta a herceget a gyermeke tehetségéről, a zenei képzéshez anyagi támogatást kért. Kiszámolta, mennyi lenne az az összeg, amelyből a család is megélne Bécsben, és a fiú is tanulhat. Ez 1300-1500 forintnyi volt évente. Ugyanakkor azt is írta a hercegnek, hogy ha megfelelő állást adna neki, akkor ő megdolgozna a kért összegért, vagy annak egy részéért.

Folytatása következik

DARVAS ISTVÁN RABBI MAGYARÁZATA BEHÁR - BECHUKOTÁJ

A szombat délelőtt felolvasásra kerülő iker-szidrával átmenetileg elbúcsúzunk Mózes III. könyvétől. A dupla párásá első részének elnevezése Behár, melyben a Tóra részletesen ismerteti a hetedik (Smitá) és az ötvenedik (Jóbél) év törvényeit. Minden hetedik esztendőre parancsba kaptuk, hogy hagyjuk megműveletlenül a földeket.

„A hetedik évben azonban szombati nyugalom legyen a föld számára, szombat az Örökkévalónak; meződet ne vesd be, és szőlődet ne messd meg.” (25:4). Látható, hogy a hetedik évet a Tóra összekapcsolja a szombat előírásával. Egy magyarázat szerint közös vonása a két micvának, hogy anyagi veszteséggel járnak, azonban a parancsolatok megtartása által keletkezett hiány végül haszonként jelenik meg életünkben, lévén az Ö-való áldását hozza magával.

A smitára vonatkozik a következő mondat: „Én rendelem áldásomat számotokra a hatodik évben és meghozza a termést három évre” (25:21), míg a sábesz áldása így hangzik: „És megáldotta Isten a hetedik napot és megszentelte azt, mert azon megnyugodott minden művétől, melyet teremtett Isten és alkotott” (I. Mózes 2:3).

A Talmud (Bécá 16a) fontos gondolatot közöl az elkötelezettségen felül nem kevés pénzt is igénylő micvákról: „Az ember számára minden tápláléka egybegyűjtetik Ros HáSáná és Jom Kippur között, kivéve a szombatok, az ünnepek, és a fiai tóranulásához szükséges kiadásait. Ha ezekre keveset fordít, akkor keveset is kap, ha hozzátesz, többelhez jut”.

Noha a Rámbám szerint a föld pihentetésének fő célja az volt, hogy visszanyerje termőerejét, meg kell említeni a belzi Rabbi Áháron magyarázatát is: „A smitá törvényeinek bevezetésénél írja a Tóra, hogy „tartson a föld szombatot az Ö-valónak, amiből megtanulhatjuk, hogy a mezőgazdasági munkák szüneteltetése nem a talaj javítására rendeltetett, hanem I-ten utasítására. Miként ez a micva is a Teremtő miatt (és nem valamilyen praktikus okból) adatott, ugyanígy az összes többi is kizárólag Miatta kö-

telezi Izrael fiait”.

Ezzel cseng egybe a Talmud (Szánhedrin 39a) tanítása: „A Szent Áldott Ő így szólt Izraelhez: „Vessetek hat évig, és szüneteltessétek a hetedikben, azért, hogy megtudjátok: a föld az Enyém!” Rabbi Elázár úgy véli, hogy a hetedik nap és a hetedik év között más összefüggés is felfedezhető. Ahogyan a szombat esetében is elveszünk a profán időből és hozzáteszünk a szenthez (moszifim méchol ál hákodes), azaz a kötelező idő előtt magunkra vesszük, és késleltetjük kimenetelét, úgy a smitá évvel is hasonlóan cselekszünk, hiszen már harminc nappal a hetedik évet megelőzően parlagon hagyjuk a földeket.

Ez utóbbi csak a Szentély működésekor van érvényben, egyébként a Rabban Gámliel vezetete Bét Din döntése alapján szabad megművelni a talajt egészen az év utolsó napjáig. Mestereink felfigyeltek arra, hogy a smitá törvényei egyes-, az ötvenedik (Jóbél) évé többes számban („Szenteljétek meg az ötvenedik évet”) vannak megfogalmazva. Ennek oka az, hogy a Jóbél törvényei akkor vannak érvényben, ha minden törzs az Országban van, viszont a smitá előírásai minden egyes Izraelben élő zsidót köteleznek.

Rabbi Smuel David Luzatto kiemeli, hogy a sábat és a smitá egyformán erősíti Izrael gyermekeinek hitét, a szombat eszméje elmélyíti a gondolatot, miszerint az Ö-való szent népe (kell legyen) a zsidó nép, míg a smitá mindig emlékeztet arra, hogy Izrael a világ legszentebb földje. Ezen a szombaton a feddéseké a főszerep. Olyan súlyos dolgok hangzanak el a párásá olvasásakor, hogy senkit nem hívunk fel a Tórához a legnehezebb szakaszra, hanem önkéntes alapon (mise jirce) történik a jelentkezés. Röviden olvasunk a micvakövető életmód előnyeiről, majd jóval hosszabban a parancsolatok elhagyásának veszélyes következményeiről.

„És ha törvényeimet megvetitek, és ha rendeleteimet megutálja lelketek, úgy hogy nem teljesítitek minden parancsomat, hanem megbontjátok szövetségemet” (26:15). Rási fon-

tosnak tartja tudatni, hogy a micvák elhagyása nem egyszeri döntés következménye, hanem hosszabb folyamat eredménye. Szerinte a lejtőn való megállíthatatlan utazás a tanulás elhanyagolásával kezdődik, majd a micvák elhagyásával folytatódik. A következő fokozat a hagyomány szellemében élőkkel történő indulatos szembe fordulás, majd szinte magától értetődően a Bölcsék iránti gyűlölet érzése jelenik meg. Innen nincs megállás, előbb megpróbál másokat is akadályozni a parancsok teljesítésben, majd a micvák létjogosultságának cáfolója lesz, végül megtagadja I-ten. Korunk zsidósága profitálhat a bölcs mester okfejtéséből, még akkor is, ha napjainkban nem így zajlik a zsidóságtól való távolodás folyamata.

Hiszen testvéreink többségének fogalma sincs a micvákról, nem ismeri a zsidóság bölcsseit, valamint csak rendkívüli erőfeszítések árán tudna másokat akadályozni az előírások teljesítésében, lévén igen kevés ilyen akad, és roppant fárasztó lenne megkeresni őket csak azért, hogy utána jókedvvel tudják gátolni őket szolgálatuk végzésében.

Nem vállalunk nagy kockázatot, ha kijelentjük, hogy már eljutott a honi zsidóság a Rási által „rajzolt” lejtő aljára, de hogy ne legyen ennyire sötét a kép meg kell jegyezni: felfele is vezet út, noha kissé rögsőnek tűnik. Az üdvözítő megoldás a tanulás elkezdése lehet, és nem csupán azért, mert magában hordozza a micvák gyakorlásának lehetőségét, vannak egyéb előnyei is. Egyrészt minden zsidónak segít, hogy szépen lassan megértse önnön zsidóságát, ráadásul az is lehet, hogy örömmel fogja eltölteni mindaz, amit tapasztal, nem elképzelhetetlen, hogy megszereti az addig nagyon idegen életformát, sőt még az is előfordulhat, hogy megérti közeli és távolabbi ősei makacs, hagyomány iránti hűségese ragaszkodást.

Az első lépcsőfok a felfele vezető úton a héber olvasás elsajátítása lehet, meggyőződéstől függetlenül hasznára válik mindenkinek, aki belevág.

Sábat sálom!

HALMOS SÁNDOR: Magyar-zsidó irodalomtörténet^(3.)

Az az igazság, hogy van egy szűkebb és tágabb értelemben vett zsidó kérdés, s a tágabbhoz Isten, haza, szerelem is hozzátartozik, minden, amit zsidó ember átél. Ebben az értelemben nemcsak a népi szolidaritás kifejezést értjük, hanem annak az egész érzés és szemléletmódnak kifejezését, ami a zsidót többé-kevésbé jellemzi, és amely Istenhez és emberekhez, államhoz, nemzethez, családhoz való viszonyában egyaránt érvényesül. Ereje, hogy az író mélyen merítsen magából, mely nem attól függ, hogy nyíltan vállalja e származását vagy bujkál megvallása elől, nem attól, hogy jó zsidó vagy sem, hanem hogy jó művész-e. Ez értelemben elképzelhető, hogy egy hiteha-

gyott zsidó esetleg jobb zsidó költészetet termel, mint egy lelkes zsidó, feltéve, ha nagyobb mértékben megvan benne a döntő művészi képesség, hogy alkotása közben hű tud lenni lelke rejtett árnyalataihoz. A zsidó irodalomhoz tehát minden zsidó származású zsidót hozzá kell számítani, tekintet nélkül arra, hogyan próbálja elintézni a származásával kapcsolatos problémákat. Ezzel behódolunk a faji elméletnek? Nem hiszek abban, hogy a zsidó agy és veresétek különböznek más népektől, s hogy vannak zsidó hormonok. A zsidó társadalmi helyzete különbözik évezredek útja más népek helyzetétől, s ez magyarázza a zsidóság érzés és szemléletmódjának sajátosságait.

Kérdéses a „magyar-zsidó irodalom „első tagja. Ha a zsidó származású író akarva, nem akarva, a zsidó lélekből is kifejez valamit: magyar író marad, s ezzel nem fogják keresni az okot kiközösítésére?

Josef Nadler német irodalomtörténész szerint nincs teljesen homogén német irodalom, hanem különböző német törzsek és tájak más-más műveltséget alakítanak ki. Nálunk Farkas Gyula mutatta ki, hogy Vörösmarty fellépéséig a magyarság különböző vallású részei, a katolikus Dunántúl, és a kálvinista Tiszántúl eltérő műveltségű és életformájú közösséget alkotott. Kvázi nem volt egy közös magyar műveltség.

Folytatása következik

Helyes megfejtést küldtek be:

Binder Vera - Ashdod
 Ezri Edith és Pista
 Farkas Ferenc - Netanja
 Friedmann Alice - Hadera
 Friedmann Idus - Kirját Bialik
 Friedmann Richárd - Bat-Jam
 Hár Koháv Lili - Ramat-Gan
 Horovitz Imre - Karmiel
 Kocsis Mária - Jeruzsálem
 Kreisler Gábor - Debrecen
 Navon Sarah és Shmuel - Árád
 Sámi Lajos - Debrecen
 Sarga Olga - HodHasharon

Kérjük megfejtéseiket postán az Új Kelet, 49382 Petah-Tikva, Tsirlson 25. címre küldjék el.
 Telefonon a 052/7265-631-es számon várjuk a megfejtést.
 Email címünk: ujkelet@gmail.com

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése: Jenci te még mindig favágó akarsz lenni?

Kérdések:

1. Golda Meir 1898. 05. 03-án született az Amerikai Egyesült Államokban. Melyik évben alijázott férjével Erec Izraelbe?
2. Rabbi Simon Bar Jochai újár 18-án, az omer-számlálás 33. napján, Lág báOmerkör halt meg. Hol van a sírja, amely a mai napig is szent zarándokhelynek számít?
3. A Vad Orchideák címen készült Izraelben egy különleges természetfilm. Az operatőr Doron Hirshberg. Mennyi idő kellett a film fejezéséhez?
4. Maja Pliszeckaja világhírű balerina közel hatvan éven keresztül szerepelt, ebből több mint ötven évet a Bolsoj színpadán. Melyik volt legtöbbet eltáncolt szerepe?
5. Seres Rezső azt vallotta egyik dalában, hogy csak átutazó e földön. Melyik volt a máig népszerű dalszerző legnagyobb sikere?

6. A dán zsidóság központja Koppenhága, ahol két zsidó újság és három zsinagóga működik. Mit érdemes megtekinteniük a zsidó örökség iránt érdeklődő turistáknak a dán fővárosban?
7. Ki az első latin-amerikai női úrhajós?
8. Melyik eredményes sportoló, akinek testvé-

ERŐS IGYEKEZET	1	VÍZELVEZETŐ MÉLYEDÉS ZAMAT	LEMONDÓ SZOCSKA BÓSZ	NAGY SZAGLÓ-SZERV	AZ ELSŐ TENISZLECKE					
AMPER, ROVIDEN										
TITKÁRI SZOBA										
ELHÍZOTT										
FÜMAG BELSEJEI			IZOMBAN REJLIKI							
LAKÁJ			GLAS-GOW-I							
			RAKÁS SZELEI!		TENGERNYI, TÖ-MERDEK MATATÓ		MÁS SZÓVAL	IDŐ-EGYSÉG KERT ELEJEI		A PARKO-LÓ JELE
RÓMAI 1-ES		ÉGÉS-TERMÉK								
AZ A SZEMÉLY		HATÁLYÁT VESZTŐ				2				D
						LOCH... SKÓT TŐ				
VALAMI ALATTI HELYRŐL				DOBOZOS ÉTEL RÉGI, ELAVULT						
UGYAN-CSAK, SZINTÉN					FRISSTŐ ITAL			FÉL ICCEI		
					IDŐSEBB ASSZONY			KPLING FARKASA		
TOJÁS-SZELETI		A CSODÁL-KOZÁS SZAVA		RAJTAI					A KÉN VEGYJELE	
		BUJTOGAT		MEGHITT, BIZALMAS					ADÓNEM NÉVBETŰI	
EDÉNY			HOMOK-SZÍNŰ					MOTORT OLAJÓZ		
A SZOM-SZÉDBA FUTÓ			ALSZIK, NEPIESEN					HARC-KOCSI		
								ARAB HÁ-ZIÁLLAT		
								SZÍNÉSZ (PÉTER)		
DEHOGYI					TERMÓ-FOLD					
ALMA-FAJTA					HIVAT-KOZIK					
A FOGOR-VOSNÁL MONDJUK!		LENTEBBI HELYRE			SZAVA-ZÓLADA				ÉSZAK, RÓVIDEN	
		APRÓ ELŐSDI			ÁZSIAI ÁLLAM				MENNYEI	
GALLON, RÓVIDEN			HÉTPE-CSETES DOLOG						SZEMÉ-LYEM	
			HÍM EB						VAN, DE NÉMETŰLI	
VÉG-AKARATI		AZ UTCA-RA TESZ						PAP HIRDETI		
ÁZSIAI BÉRKOCSI		NÉMÁN OSON!						RÉSZBEN LEOLDI		
					A MÉLYBE ZUHAN					
					OSZTRÁK AUTÓJEL					
RÖNTGEN, RÓVIDEN	V									!
						ANGOL TAGADÓ-SZÓ				

TANÁR ÚR KÉREM

rével együtt írt önéletrajzi műve Így vívtunk mi címen jelent meg 1968-ban?

9. A rizs népszerű ételünk. A szokásos köretként való felhasználáson kívül hogyan tehetjük vele változatosabbá ételünket?

Válaszok:

1. A Izrael későbbi miniszterelnökasszonya 1921-ben vándorolt ki férjével együtt Erec Izraelbe, ahol 1949-től 1974-ig a Munkapárt (Mapai) képviselője volt a parlamentben. 1956-ig a szociális miniszter, majd 1969-ig a külügyminiszter. Levi Eskol után, 1969-től 1974-ig volt miniszterelnök.
2. Rabbi Simon (rövid nevén Rasbi) sírja a Hár Meronon található. A Zohár, a Ragyogás könyvének szerzője életében minden zsidót nagyra értékelt, azt mondta, hogy mindannyian királyfiak, ugyanakkor fontosnak tartotta a fizikai munkát is. Azt tartotta, hogy a munka dicsőség számba megy.
3. Az operatőr három évig forgatta a kisfilmet, legtöbbet arra az időre várt, amikor a beporzás megtörténik. A filmben szemünk láttára nyíló egyik különleges virág, a Galileai Orchidea, legszembetűnőbb tulajdonsága az apró emberi testet formáló alsó szírom. A virágok csak 10-12 mm-esek, de általában 15-90 is található egy száron.

4. Pliszeckaja 1925. november 20-án született Moszkvában. A társulatba 1943-ban vették fel, és 1989-ig tartó karrierje során a legfőbb szerepekben táncolt, a Bolsoj legendás alakjává és szimbólumává vált. A Hattyúk tavában több mint nyolcszáz alkalommal lépett fel, másik fő szerepe pedig a Diótörőben volt.

5. Seres Rezső, akinek életéről Müller Péter írt drámát, a Szomorú vasárnap című dallal indult el a hírnév útján. A dal Gloomy Sunday címen meghódította a világot, 28 nyelvre fordították le. Többek között Luis Armstrong műsorán is szerepelt, de a dallam Spielberg Schindler listája c. filmjében is felbukkan.

6. Érdeemes felkeresni a Gustav Friedrich Hechst által tervezett nagy zsinagógát, a két zsidó temetőt, melyek közül az egyik a XVII. századból származik, és a Szabadság Múzeumot, ahol bemutatják a dániai zsidók holokauszt alatti történetét.

7. Dr. Ellen Lauri Ochoa amerikai úrhajós és feltaláló, aki négyszer teljesített úrszolgálatot, kétszer a Discovery, kétszer pedig az Atlantis úrhajó fedélzetén. Összesen három, az úrhajózásban használt szabadalmát fogadták el.

8. Elek Margit, ötszörös világbajnok magyar vívó, Elek Ilona testvére.

9. Rizslisztként, amely porózus, selymes, finom szemcséjű alapanyag. Kis mennyiség is elég belőle. Könnyen felvesz bármilyen folyadékot, a belőle készült tészta ruganyos, tojást nem igényel.

KUKORICÁVAL KÉSZÜLT ÉTELEK

Balázs Ibi heti receptajánlata

Zöldséges tészta

Hozzávalók: 350g olasz tészta, 1 zöldborsó konzerv, 1 kukorica konzerv, 1 hámozott paradicsom konzerv, 50g mini mozzarella sajt, 5 evőkanál olívaolaj, egy pár levél friss bazsalikom, só, bors.

Elkészítése: Tegyük fel főni a tésztát. Ez alatt csepegtessük le a mozzarellát, zöldborsót és a kukoricát. A megfőtt, leszűrt tészta tálra tegyük rá a zöldségeket, a paradicsomot és a sajtot, öntsük rá az olívaolajat, keverjük össze. Ízesítjük sóval, borssal. Majd hintsük meg apróra tépkedett friss bazsalikom levéllel.

Könnyű kukorica leves

Hozzávalók: 2 kukorica konzerv, 1 pohár kefir, 1 evőkanál kukoricaliszt, 1 csokor petrezselyemzöld, 8 dl víz, 2 dl tejszín, 1 zöldségleves kocka, vaj, só, fehérbors, szerecsendió, 50g reszelt füstölt sajt.

Elkészítése: A kukoricát a vajon pár perc alatt megpároljuk. Felöntjük 8 dl vízzel, beletesszük a leveskockát, a felvágott petrezselyemzöld felét, és fehérborssal,

szerecsendióval ízesítjük. Miután felforrt, hozzáadjuk a habarást: a kefirt elkeverjük 0,5 dl tejszínnel és a kukoricaliszttel. Felforraljuk, hozzáadjuk a maradék tejszín, sózzuk, végül a tetejére szórjuk a maradék petrezselyemzöldet. Ízlés szerint reszelt füstölt sajttal megszórjuk a tetejét és pirítóssal tálaljuk.

Kukorica főzelék

Hozzávalók: 2 kukorica konzerv, 1 pohár tejföl, fél liter víz, 2dl tejszín, 1 evőkanál mustár, 5 evőkanál olaj, 2 evőkanál liszt, 1 evőkanál cukor, majoranna, ételízesítő, só, bors.

Elkészítése: A lecsepegtetett kukoricát a fűszerekkel együtt feltesszük főzni. Ha felforrt, akkor az olajból és a lisztből készített rántással berántjuk. Belefoglaljuk a tejszín, beletesszük a cukrot, a mustárt és a tejfölt, majd összeforraljuk. Bundás kenyérral, tükörtojással, ízletes vacsora étel.

Kukorica fasírt

Hozzávalók: 2 kukorica konzerv, 2 tojás, 1 evőkanál olívaolaj, só, bors, 100g liszt, 1 mokkáskanál sütőpor, 1 gerezd fokhagyma apróra vágva.

Elkészítése: A hozzávalókat összekeverjük, majd forró olajba gombócokat szaggatunk kanállal, és ropogósra sütjük. Főzéllel, friss salátával nagyszerű és gyors vacsora.

Zöldségpaprikás

Hozzávalók: 1 gomba konzerv, 1 zöldborsó konzerv, 1 répa konzerv, 1 kukorica konzerv, 1 hámozott paradicsom konzerv, 1 fej vöröshagyma, 2 gerezd fokhagyma, 1 kaliforniai paprika, 1 doboz tejföl, piros-paprika, só, bors, őrölt kömény, 1 csomag petrezselyem, ételízesítő.

Elkészítése: Egy kis olajon megdinszteljük a felvágott vöröshagymát. Rádobjuk a lecsepegtetett zöldborsót, gombát, kukoricát, répát, ezután a paradicsom konzerv felét, beledobjuk az összedarabolt fokhagymát, a felszeletelt paprikát és fűszerezzük piros-paprikával, ételízesítővel, borssal, őrölt köménnyel. Néhány perc alatt összefőzzük, tejföllel besűrítjük, tálaláskor frissen vágott petrezselymet szórunk a tetejére. Főtt tésztával, rizzsel tálaljuk.

FEDDEZD FEL A HÉBER NYELVET!

Nyomozzuk ki

A nyomozással, kikérdezéssel, kutatással kapcsolatos fogalmakat a héber nyelv általában a CHET – KUF – RÉŠ (ח-ק-ר) gyökből képezett szavakkal fejezi ki.

Ezek közül a leggyakrabban a nyomozást, vizsgálatot jelentő chákirá (חִקְרָה) szóval találkozhatunk a hírekben és a héber lapok hasábjain. A chokér (חוקר) ige jelentése: nyomoz, kutat. Ha azt halljuk, vagy olvassuk, hogy „hámistará chokeret” (הַמְשַׁטֵּר חוֹקֵרֵת), akkor arról van szó, hogy a rendőrség nyomoz. (Ez a szigorú intézmény nőnemű, ezért az ige is

nőnemben áll.) A táchkir (תִּחְקִיר) kifejezés is a nyomozással, kutatással kapcsolatos: az értelme – kikérdezés. A tichkur (תִּחְקֹר) már kifejezetten rendőrségi kihallgatás.

A mechkár (מְחַקֵּר) kutatást jelent. Izrael egyik erőssége a tudományos kutatás, amelynek héber megfelelője a mechkár mádá (מְחַקֵּר מְדַעִי).

Ehhez hasonló jelentéssel bír a vizsgálat, tanulmányozás jelentésű chéker (חֻקֵּר) szó. A chéker hechálál (חֻקֵּר הַחֻלָּל) kifejezést az ürku-tatás fogalmára alkotta a Héber Nyelvi Akadé-

mia. (Igen, ilyen is van: évtizedek óta alkotja az ősi, hagyományos szövegekre alapozva a rohanást fejlődő technika és tudomány műszavainak a héber megfelelőit.)

Végül egy újságírói műszó: a táchkirán (תִּחְקִירָן) a legrámenősebb, oknyomozó újságíró, riporter; ha hölgy az illető, akkor táchkiránit (תִּחְקִירָנִית).

Halmos László

Héber nyelvtanítás: 052-3260834
izraelihirlevel@gmail.com

MŰSORAJÁNLÓ

Május 7. csütörtök	Május 8. péntek	Május 9. szombat	Május 10. vasárnap	Május 11. hétfő
<p>TV1</p> <p>15:30 Gingi</p> <p>16:00 Kihívások 2014</p> <p>16:15 Álomvilág</p> <p>16:30 Kellemes ünnepet</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Este hatkor</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mabat</p> <p>21:05 Hol élsz te?</p> <p>21:50 Minden ami Pete</p> <p>22:20 Édenkert nőknek</p> <p>23:15 Választások Nagy-Britanniában</p> <p>TV2</p> <p>06:20 A reggel világa</p> <p>09:00 A nap hívása</p> <p>11:00 Erről beszélünk</p> <p>12:30 Központi játszma</p> <p>13:00 Eicler Jakov</p> <p>13:30 Biztos recept</p> <p>13:45 Dan és Mozli</p> <p>14:15 Állatok</p> <p>14:30 Huszonhárom perc</p> <p>15:00 A nap hívása</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Média</p> <p>18:00 Hatórás vendégünk</p> <p>19:00 Gideon és BenSimon</p> <p>19:58 Hírek</p> <p>21:00 Gyerek mindenáron</p> <p>22:30 80-as évek</p> <p>23:15 Fokozott keresés</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:50 Hajnali gondolatok</p> <p>07:00 Slovenski utrinki</p> <p>07:30 Alpok-Duna-Adria</p> <p>08:00 Híradó</p> <p>08:20 Charly, majom a családban</p> <p>09:10 Jamie 15 perces kajái</p> <p>09:40 Don Matteo</p> <p>10:45 A szenvedélyek lángjai</p> <p>11:30 Család barát</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:45 Jamie 15 perces kajái</p> <p>14:15 Kívánságkosár</p> <p>16:10 Lola</p> <p>16:55 Charly, majom a családban</p> <p>17:45 Szerencse híradó</p> <p>18:00 Ridikül</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:20 Dunasport</p> <p>19:35 Don Matteo</p> <p>20:35 Szívek doktora</p> <p>21:20 Szálka - avagy Bagi és Nacs megakad a torkán</p> <p>22:20 Munkaügyek</p> <p>22:50 Római helyszínelők - Árulkodó nyomok Stinco nyomában</p>	<p>TV1</p> <p>15:00 Kérdezd a rabbit</p> <p>15:30 9-2-9</p> <p>16:30 Híradó</p> <p>16:57 Pénteken ötkor</p> <p>18:00 Így történt</p> <p>18:30 Szombatfogadás</p> <p>19:00 Egyetek velem</p> <p>19:30 Jönnek a zsidók</p> <p>19:58 Napló</p> <p>21:30 Minden, ami Pete</p> <p>22:00 Rossz társaság</p> <p>TV2</p> <p>06:00 Séfjáték</p> <p>06:20 A reggel világa</p> <p>10:00 Zárszámadás</p> <p>11:00 Izraeli hullámsáv</p> <p>11:30 Ételek, amelyek történelmet csináltak</p> <p>12:00 Ellenzék</p> <p>12:30 Egészségünk</p> <p>13:00 Üzleti ügyek</p> <p>13:30 Arabnyelvű hírek</p> <p>14:00 Toker, pénteken</p> <p>15:00 Ifjúsági híradó</p> <p>15:30 Biztos recept</p> <p>16:05 Erről beszélünk</p> <p>17:30 Azt mondják itt volt</p> <p>18:00 101-es szoba</p> <p>18:30 A séf ajánlása</p> <p>19:10 Segev konyhájában</p> <p>19:58 Péntek esti stúdió</p> <p>21:30 A nemek csatája</p> <p>22:45 Ünneplés</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:50 Hajnali gondolatok</p> <p>07:00 Életkerék</p> <p>07:30 Hazajáró</p> <p>08:00 Híradó</p> <p>08:20 Charly, majom a családban</p> <p>09:10 Jamie 15 perces kajái</p> <p>09:40 Don Matteo</p> <p>10:40 A szenvedélyek lángjai</p> <p>11:30 Család barát</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:45 Jamie 15 perces kajái</p> <p>14:15 Kívánságkosár</p> <p>16:15 Térkép</p> <p>16:45 Labdarúgás</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Don Matteo</p> <p>20:30 Rocca parancsnok</p> <p>22:00 King</p> <p><i>A ketrecharcos Jared Coopert - aki ugyanott edz, mint Spears -, és feleségét, Stacyt holtan találják a házukban. Jess kezdetben arra gyanakszik, hogy Jared megölte Stacyt, majd magával is végzett...</i></p> <p>23:20 Rejtélyes XX. század</p>	<p>TV1</p> <p>07:30 Gyermekműsorok</p> <p>10:00 Gingi</p> <p>10:30 Mélyvízben</p> <p>11:00 Történetmesélők</p> <p>12:00 Mábát seni</p> <p>13:00 A Herzl család</p> <p>14:00 Zenészek</p> <p>14:45 Tesztvezetés</p> <p>15:15 Hatvan perc</p> <p>16:00 Glóbusz</p> <p>17:00 Hírek</p> <p>17:30 Telecinema</p> <p>18:00 A séf segítségével</p> <p>18:55 Szombatfogadás Dov Elbaummal</p> <p>19:25 Megható lelkek</p> <p>19:58 A szombat hírei</p> <p>21:00 Világlátó</p> <p>22:00 A zsidó otthon</p> <p>22:30 A végek őrzői</p> <p>TV2</p> <p>06:20 Kidon és BenSimon</p> <p>06:45 Jogi ügyek</p> <p>07:30 Fiatalok híradója</p> <p>08:00 Segev konyhája</p> <p>09:30 Séfjáték</p> <p>11:00 Azt mondják itt volt</p> <p>11:30 Lelki beszélgetés</p> <p>12:00 Izrael felfedezése</p> <p>12:30 Gideon és BenSimon</p> <p>13:00 Séfjáték</p> <p>14:00 Felújítás</p> <p>14:30 Erről beszélünk</p> <p>15:15 Aranyketrec</p> <p>16:00 Minden rendben</p> <p>18:00 Világrend</p> <p>18:45 Sajtópáholy</p> <p>19:58 Híradó</p> <p>21:00 Álruhás főnök</p> <p>22:40 Nemek harca</p> <p>23:15 Ünneplés</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:50 Hajnali gondolatok</p> <p>07:00 Világ-Nézet</p> <p>07:25 Kerékpártúra</p> <p>08:00 Híradó</p> <p>08:30 Család-barát</p> <p>09:55 Szájkosaras kosaras</p> <p>11:30 Belle és Sébastien</p> <p>12:00 Hazajáró</p> <p>12:30 Csodabogár</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:45 Noé barátai</p> <p>14:15 Boxutca</p> <p>14:45 Forma-1 Spanyol Nagydíj</p> <p>16:15 Sport7</p> <p>16:45 Labdarúgás</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:30 Szerencse Szombat</p> <p>20:25 Nero Wolfe rejtélyei</p> <p>22:10 Skyfall</p> <p><i>James Bond legutóbbi munkájába hiba csúszik, sokan lelepleződnek...</i></p>	<p>TV1</p> <p>15:30 Gingi</p> <p>16:00 Zöld</p> <p>16:30 Mélyvízben</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Este hatkor</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mabat</p> <p>21:00 Kosárlabda</p> <p>23:05 Törvény és rend</p> <p>23:50 Hírek</p> <p>TV2</p> <p>06:25 Szivárványreggel</p> <p>09:05 Mit szóltok hozzá?</p> <p>10:05 A létező legfinomabb</p> <p>10:55 Mindenki szakács akar lenni</p> <p>12:15 A város íze</p> <p>12:45 Együtt, vagy külön</p> <p>13:15 Nyitott vonalak</p> <p>13:45 Dan és Mozli</p> <p>14:15 Állatok</p> <p>14:30 Kíváncsiskodók</p> <p>15:00 Hírek</p> <p>15:45 Közös számla</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Rendet teszünk</p> <p>18:00 Hatórás vendégünk</p> <p>18:50 Sztárok</p> <p>19:58 Hírek</p> <p>21:00 Tények 2015</p> <p>22:10 Párok</p> <p>23:15 Éjszakai emberek</p> <p>23:45 Az éjszaka hírei</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:50 Hajnali gondolatok</p> <p>07:00 Roma magazin</p> <p>07:25 Domovina</p> <p>08:00 Híradó</p> <p>08:20 Világörökség</p> <p>08:40 Hagyaték</p> <p>09:15 Jamie 15 perces kajái</p> <p>09:45 Don Matteo</p> <p>10:45 A szenvedélyek lángjai</p> <p>11:30 Család-barát</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:45 Jamie 15 perces kajái</p> <p>14:15 Kívánságkosár</p> <p>16:20 Lola</p> <p>17:05 Charly, majom a családban</p> <p>18:00 Ridikül</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Don Matteo</p> <p>20:40 Brown atya</p> <p>21:35 Kékfény</p> <p>22:25 Az On The Spot bemutatja: Egy gádzsó utazása Romanisztánban</p> <p>23:35 Mahó Andrea és José Cura koncert <i>L. Bernstein, Puccini, Andrew Lloyd Webber. John Lennon művei.</i></p>	

Május 12. kedd

TV1
15:30 Gingi
16:00 Állatmentés
16:25 Híradó gyerekeknek
16:53 Tel-avivi fiatalok
17:34 Híradó gyerekeknek
18:00 Este hatkor
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 A Herzelek
22:00 Politika
23:00 Rövidtávon
23:35 Hírek

TV2
06:25 Szivárványreggel
10:03 A létező legfinomabb
10:55 Hét nap, hét étel
12:45 Tengeralattjáró
13:15 Harmadik olvasat
13:45 Dan és Mozli
15:45 Közös számla
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórási vendégünk
18:50 Sztárok
21:00 Ototo
22:00 Fordított
22:55 Éjszakai emberek
23:35 Az éjszaka hírei

DUNA TV
06:50 Hajnali gondolatok
07:00 Srpski Ekran
07:30 Unser Bildschirm
08:00 Híradó
08:25 Charly, a majom
09:15 Jamie 15 perces kajái
09:45 Don Matteo
10:50 A szenvedélyek lángjai
11:35 Család-barát
13:00 Híradó
13:45 Jamie 15 perces kajái
14:15 Kívánságkosár
16:20 Lola
17:05 Charly, majom a családban
18:00 Ridikül
19:00 Híradó
19:35 Don Matteo
20:30 Rex felügyelő
21:25 Önök kérték
22:25 Shirley Valentine

Május 13. szerda

TV1
15:30 Gingi
16:00 Engem nézzetek
16:30 Híradó gyerekeknek
17:34 Híradó gyerekeknek
18:00 Este hatkor
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Mábát seni
22:00 Kapitalizmus
23:00 Éles kép

TV2
06:20 A reggel világa
09:00 A nap hívása
11:00 Erről beszélünk
12:30 Közvélemény
13:00 A politika világa
13:30 Biztos recept
14:30 Kíváncsiskodók
15:00 A nap hívása
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórási vendégünk
19:00 Kidon és Ben Szimon
19:58 Híradó
21:15 Mentővonal
22:10 Az ellenség

DUNA TV
06:50 Hajnali gondolatok
07:00 Horvát krónika
07:30 Ecranul Nostru
08:00 Híradó
08:20 Charly, majom a családban
09:10 Jamie 15 perces kajái
09:45 Don Matteo
10:40 A szenvedélyek lángjai
11:30 Család-barát
13:00 Híradó
13:45 Jamie 15 perces kajái
14:15 Kívánságkosár
16:20 Lola
17:05 Charly, majom a családban
18:00 Ridikül
19:00 Híradó
19:35 Don Matteo
20:40 Párizsi helyszínelők
21:30 Szabadság tér 1989
22:25 Fapad
22:50 Szerelem és vérbosszú
23:50 Aranymetszés
00:45 A nagy zabálás

Micheli Tünde az Új Magyar Képes Újság főszerkesztője.

A hétfőn délelőtt tévözöknek a Család – barát magazint ajánlom, amelyben mindenki megtalálja a számára hasznos információkat. A családokat érintő kérdésekre hozzáértő szakemberek válaszolnak és inycsiklandozó finomságok elkészítését is elleshetjük. Egyik kedvenc műsorom ez a színes magazin, amit hét közben ugyan nem nézhetek, de, ha csak tehetem, a hét végi adást mindig szívesen megnézem. (Duna, 11.30)
Kedden a gyerekeim egyik kedvencét, a humorral és szeretettel fűszerezett tévésorozatot, Don Matteot ajánlom. A kedves, meleg mosolyú színész, Terence Hill játssza az életvidám és igazságszerető kisvárosi plébánost, aki a legrejtélyesebb eseteket is megoldja. Minden epizódban szerepel egy eltévelyedett ember, aki megértésre vágyik, s ezt meg is kapja Don Matteotól. (Duna, 19.35)
Délutánonként szívesen követem Jakupcsek Gabriella női beszélgető műsorát, a Ridikült, amely mindig érdekes témákat boncolgat. Nagy figyelemmel hallgattam például a kétnyelvűségről szóló adást, amely akár a Magyarország határain túl élő magyar közösségeknek is szólhatott volna. A két nyelv jó elsajátításával a gyerekek nyitottabbak és fogékonyabbak lesznek a többi kultúrára, de további nyelvek tanulására is sokkal alkalmasabbak lesznek, s ez az érvényesülésüket is nagyban elősegíti. (Duna 18.00)

*Az olvasóknak sok szerettel:
Micheli Tünde*

Heti csillagjósolás

Kos (03.21.-04.20.)

A tudatalattijában működő hajtóerők határozzák meg a hetet. Folyamatosan figyelje meg önmagát és cselekedeteit. Amennyire csak lehet, dolgozzon egyedül, vagy segítsen másoknak valamilyen jótékonyági akció keretében.

Bika (04.21.-05.21.)

Mielőtt bárkivel pénzügyekről kezdene vitatkozni, jusson eszébe, hogy nem az számít, amit birtokol az ember, hanem az, amit a megélhetéséért tesz! Most lehetősége van a vagyonszerzésre.

Ikrek (05.22.-06.21.)

Azt fontolgatja, hogy véget vet egy kapcsolatának. Pillanatnyilag túl sötéten látja a dolgokat, ezért várjon még egy kicsit, és ne most tegye meg az első lépéseket.

Rák (06.22.-07.22.)

Általában jó szándékkal közelít mások felé, most mégis azt veszi észre, hogy a többiek kissé sértődöttek vagy érdektelenek. Talán egy kicsit leereszkedő módon lépett fel velük szemben? Ha ez történt, változtasson a hozzáállásán!

Oroszlán (07.23.-08.22.)

Ha kellő önfegyelmet tanúsít és semmit nem visz túlzásba, akkor most jobban megismerheti önmagát. Különösen a túlzott önbizalomtól és önző viselkedéstől tartózkodjon!

Szűz (08.23.-09.22.)

Ezen a héten hajlamos lesz arra, hogy az élet negatív oldalát lássa, és akár ok nélkül is magányosnak érezheti magát. Bármilyen lépéseket is tervez a társkapcsolatok terén, azt halassa el egy kicsit.

Mérleg (09.23.-10. 22.)

Mivel vidám és barátkozó kedvében van, ragyogó alkalmak kínálóznak arra, hogy észrevegye és értékelje mindazt a szeretetet és ragaszkodást, amely körülveszi.

Skorpió (10.23.-11. 21.)

Ingerlékeny hangulatban van, és a heves, meg gondolatlan cselekedetek most könnyen balesetekhez vagy családi konfliktusokhoz vezethetnek. Próbálja megőrizni a nyugalomát: elég hamar el fog múlni a vihar.

Nyilas (11.22.-12.20.)

Könnyen kommunikációs gondjai támadhatnak, mert elvei és életvitele épp erőpróbák során megy át. Nézzon szembe a problémákkal, és figyeljen mindenre, amit mások mondanak, mert valaki esetleg épp most tapint a lényegre.

Bak (12.21.-01.19.)

Meglehetősen energikus, és jól érzi magát, vágjon hát bele, és végezze el a feladatait. Ha nincsenek hátsó gondolatai, mély benyomást tehet másokra, annyira sikeresen végzi a dolgát. Kedvező időszak ez bármilyen tanulmány megkezdéséhez is.

Vízöntő (01.20.-02.18.)

A most fennálló fényzőg rendszerint nagy szerencsét, örökséget, vagy ajándékot hoz, valamint befolyásos barátokon keresztül érkező segítséget. Fény derülhet egy zseniális képességére is.

Halak (02.19.-03.20.)

Próbáljon a realitás talaján maradni, amennyire csak tud. Ne merüljön túl mélyre semmibe, kiváltképp vallási, spirituális vagy okkult területeket érintő dolgokba. Ne hozzon semmilyen fontosabb döntést, míg el nem múlik a Merkúr tranzitja.

A TELEVÍZIÓK MŰSORSZERKESZTŐSÉGEI FENNTARTJÁK A JOGOT, HOGY ELŐZETES BEJELENTÉS NÉLKÜL VÁLTOZTASSANAK MŰSORRENDJÜKÖN!
A **Kol Jisráel** magyar adását élőben, izraeli idő szerint 21 óra 45 perctől 22 óráig sugározzák a héber nyelvű „Reka” adón, a legjobb minőségben. Meghallgatható a rádiókészülékek ultrarövidhullámú (FM) sávjában, az alábbi frekvenciákon:
Észak- és Középső-Galilea - FM 88.5, Észak-Izrael és Cfát környéke - FM 94.4, Haifa peremvidéke - FM 88.8, Haifa belvárosa - FM 93.7, Haifától délre - FM 101.3, Netanja és a Jordán völgye - FM 104.8, Tel-Aviv és körzete - FM 101.3, Jeruzsálem - FM 101.3, Beér-Seva - FM 107.3.
Az adás interneten is követhető: a <http://www.intkolisrael.com> címen. A kábeltelevíziós hálózatokon is meghallgatható: HOT 312-es csatorna, YES 748-as csatorna.

GYERTYAGYÚJTÁS

2015. május 8.
5775. i. j. 19.

Gyertyagyújtás:

Jeruzsálem 18:48
Tel-Aviv 19:04
Haifa 18:56
Beer Sheva 19:05

A szombat kimenete:

2015. május 9.
5775. i. j. 20.

Jeruzsálem 20:04
Tel-Aviv 20:07
Haifa 20:08
Beer Sheva 20:06

BECHÁR-BÖCHUTÁJ

VALUTAÁRFOLYAMOK

USA dollár 3,8790 sekel
Euro 4,3160 sekel
Angol font 5,8693 sekel
Svájci frank 4,1531 sekel

ÚJ KELET FÜGGETLEN HETILAP

Főszerkesztő:

Erős-Hajdu Szilvia

Felelős kiadó:

Chaia és Georg Edri

Eheti számunk szerzői:

Avi ben Giora
Balázs Ibi
Breuer Péter
Halmos László
Halmos Sándor
dr. Kende György
Krasznai Éva
Nagy Timea
Peer Gideon
Róna Éva
Sándor Judit
Schnapp Lea
Singer Arje
Surányi J. András
Tarr Miriam

Tördelés:

Sly Design

A szerkesztőség címe:

49450 Petah Tikva
Tsirlson 25.

Tel: 052/7265-631

e-mail: ujkelet@gmail.com

Hirdetés és előfizetés:

050/534-5041

Nyomda:

Hádfusz Hechadás Ltd.
A szerkesztőség nem felel
a hirdetések tartalmáért.
Kéziratokat nem őrzünk
meg és nem küldünk vissza.

BEPERELTÉK NAGY-BRITANNIÁT IZRAEL LÉTREJÖTTÉBEN JÁTSZOTT SZEREPE MIATT

Kairóban beperelte egy palesztin szervezet Nagy-Britanniát, amiért aktívan hozzájárult Izrael állam létrejöttéhez az első világháború idején – adta hírül kedden a Daily News Egyipt című napilap.

A keresetet benyújtó szervezet célja, hogy "helyreálljon a palesztinok joga a földjükhöz, amelyet elrabolt tőlük" az 1917. november 2-án kiadott, úgynevezett Balfour-nyilatkozat.

A szóban forgó levélben Arthur James Balfour egykori brit külügyminiszter afelelől biztosította a hazájában tevékeny cionista mozgalom vezetőjét, hogy kormánya támogatja egy "zsidó nemzeti otthon megteremtését Palesztinában". A nyilatkozat óva int ugyanakkor minden olyan lépéstől, amely "megsérti a meglévő palesztinai nem zsidó közösségek polgári és

vallási jogait".

A kereset elbírálása során egy kairói bíróság hétfőn úgy határozott, hogy az ügy a hatáskörébe tartozik. A Palesztin Népi Kampány az Egyesült Királyság Bepereleséért nevű szervezet alapítójának célja Nagy-Britannia felelőségre vonása a "palesztin nép ellen elkövetett izraeli bűnök miatt". Vezetője, Avani el-Hábet szerint az eljárás célkeresztjében a brit miniszterelnök áll, de a bíróság hétfői döntése után Franciaországot, Németországot, Olaszországot, az Egyesült Államokat, valamint az egyiptomi külügyminisztériumot és az ENSZ-t is bevonni készülnek a perbe.

A kairói brit nagykövetség szóvivője úgy nyilatkozott, hogy az ügyről szóló sajtójelentéseket ugyan ismerik, hivatalos értesítést azonban nem kaptak a bíróságtól.

MTI

A kihalás széléről hozták vissza az izraeli keselyűket

A keselyűk már a bibliai idők óta az egyik leggyakoribb állatfaj volt a mai Izrael területén. Azonban mára a városodás, a vadászatok és permetezések a kihalás szélére sodorták a madárfajt.

Az utolsó nagyobb keselyűkolóniát az Észak-Izraelbe található, a veszélyeztetett állatfajok számára kialakított Hai-Bar Természeti Rezervátumokban tartják számon. 1999 óta működik "keselyűmenhelyként", de ezen felül innen indítanak „kutató missziókat”, vagyis megpróbálják felkutatni az esetleges keselyű fészkeket és szükség elhozni az árván maradt fiókákat. 2007-ben az izraeli hatóságok engedélyével és segítségével minden keselyűtojást begyűjtöttek,

amennyiben elpusztult a tojó, majd inkubátorba rakják, kikeltik, szándékosan ellenőrzött kaját adnak nekik, majd a környékbeli dombokon reptetik.

Legutóbbi begyűjtőakciójukat is siker koronázta: a Golán-fennsíkon Gamla-csúcsán egy tojást találtak, de a fészek közlében csak elpusztult keselyűket találtak. A tojást elhozták és két héttel később kikelt a parkban. Körülbelül nyolcvan napnak kell majd elteltie mire „repülőképes” lesz és akkor felviszik őt a Carmel-hegy tetejére, ahol megtanul repülni. Itt csatlakozik majd ahhoz a 42 főből álló keselyű közösséghez, amit a helyi aktivisták nevelnek és gondoznak. A madarakat a vadászatok kívül a permetezőszerek is veszélyeztetik.

SIKORSKY/GLOBOPORT

A II. világháború befejezése, a haláltáborok felszabadulása és a Zsidó Brigád felállításának 70. ÉVFORDULÓJÁRA EMLÉKEZÜNK

Jeruzsálemben, a Bét-Avi-Cháj Kultúrházban

2015. május 13 - án, 17:30 -kor,

a Hámelech George utca 44. szám alatt, a Jesurun Templom mellett.

Részt vesznek:

Jáir Lapid, Knesszet képviselő, **Colett Avital**, a Merkaz Háirgunim elnöke, v. Knesszet képviselő, **Joél Ráz Bozov**, Knesszet képviselő, **Jechiám Weitz**, történész, egyetemi tanár.

A vendégeket köszönti Eszter Miron, az Ámutát Joceé Hungária elnöke, **zárszót mond: Roni Lustig**, a cfáti Emlékmúzeum igazgatója.

Az estet levezeti **Attila Somfalvi**, az izraeli 20-es csatorna munkatársa. Zongorán közreműködik: **Joel Semes**, a Jeruzsálemi Zeneakadémia végzettje.

Az Amutát Joceé Hungária karöltve a Magyar Nyelvterületről származó Zsidóság Emlékmúzeumával tisztelettel és szeretettel várja a túlélőket, a második- harmadik generáció tagjait.
Gyülekezés 16.45 - től, a helyszínen könnyű büfé lesz.

ÉLETHÁLHARC

Jelentést tett közzé a „Megtörni a hallgatást” nevű izraeli civil szervezet hétfőn a tavaly nyári gázai övezeti „Erős Szikla” fedőnevű hadjárat visszasságairól a harcokban részt vevő katonák tanúvallomásai alapján.

A több mint hatvan katonára visszaemlékezéséből született dokumentum szerint a hadműveletben alapelv volt, hogy akár a palesztin civilek élete árán is védeni kell a katonák testi épségét. (Háború idején normális hozzáállás, amiért persze a nemzetközi közösség súlyosan elítéli Izraelt.)

Véleményük szerint ez a doktrína a szükségesnél is több romboláshoz és több civil áldozathoz vezetett. A Haaretzben és több izraeli médiumban is megjelent dokumentummal kapcsolatban a Cahal közölte, kérték a szervezetet, hogy a közzététel előtt ismertessék velük a valóságokat, hogy megvizsgálhassák, ellenőrizhessék azokat, de ezt a civil szervezet elmulasztotta. Jelenleg a hadsereg saját hatáskörében vizsgálódik, az Erős Szikla hadművelet kapcsán eddig 19 esetben rendelték el bűnügyi nyomozást.

Benny Ganz a nyári hadműveletet főparancsnoka, vezérkari tábornok nem kommentálta a jelentést, de annyit hozzátett, hogy a katonák minden lépése legális volt, és egy következő konfliktus Gázában, a mostaninál jóval véresebb lesz, mert egyre nehezebb megkülönböztetni a palesztin harcosokat és a civil lakosságot.

Tegyük hozzá, hogy pontosan ez a Hamasz célja.

Erős-Hajdu Szilvia

Ha bármely városban nem talál Új Keletet, hívja a BÁR céget, ahol megmondják, **HOL KAPHATÓ AZ ÚJSÁG**
Telefon: 03-607-0707